

BL. PUBL.
Codex Lat.
No. 66

BL. PUBL.

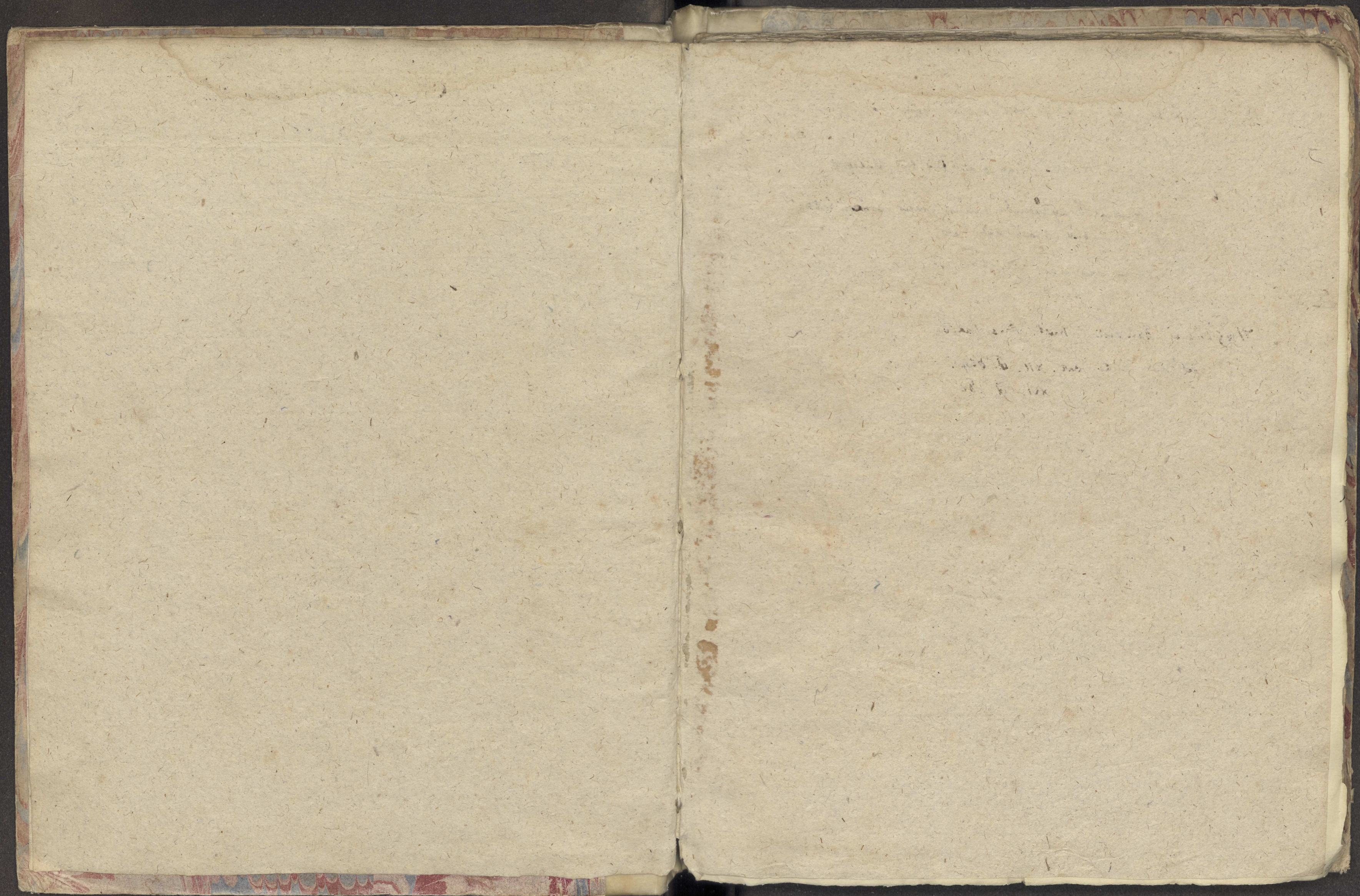
Codex Lat.

No. 66

Ms. Lat. Bibl. Publ.

8vo 66.

Scriptor sive compiler huius libri nomen summi posuit
fol. 26 recto

"Ego vero frater H. praemissis eventibus fui praesens" etc.
ib. vers.

"Ego vero frater Haythoni huius operis compiler
intuitui omnibus praestitum" etc.

——— vivit in Armenia. vid. ibid.
———

Haythoni Armenii hist. Orientalis.

edita. vide cat. XII. Q. 634.

" XVI. Q. 280

Vec. XV

Peritz, Arch. VII. 134.

BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS LUGDUNO-BATAVAE.

Codicem N°. *66* Catalogi *B.M. Publ. Lat.*

[illegible]

Bibliotheca Publica Latina

Codex N° 66.

48 foliorum.

Haythoni Armenii

~~Anonymi~~ liber de Regionibus, ubi agitur de Asia, de Principibus post ætatem Servatoris, de Tartaris, de passagis terræ sanctæ. 66

B. P. L. 66. Chart. saec. XV, 220 × 170, 48 fol. ± 37 lin.
Seniones cum reclam. Litt. init. et tituli rubri.

f. 1—28' Haythonis libri **Historiae Orientalis** sive **Passagii**
terrae sanctae cap. 1—48.

f. 28'—35' **De Partibus Mundi.** Inc. *Tres sunt partes principales mu(n)di, Asya, Affrica, Europa* cet.

f. 36–43¹ Haythonis c. 49–fin. Subscr. „Explicit lib(er) hystoriar(um) p(ar)ciu(m) orientis a religioso viro fr(atr)e Haytono ord(in)is s(an)c(t)i Augustini d(omi)no Curchi (con)sanguin(ue) regis Arme(n)ie (com)pilato ex ma(n)dato sum(m)i po(n)tificis d(omi)ni Cleme(n)tis p(a)p(e) q(u)inti in civitate Pictaviens(is)

regis Francie, que(m) ego Nich(ola)us Falconi p(ri)mo
 scripsi in gallico ydimate sicut idem fr(ater) H. michi ore
 suo dictabat absq(ue) nota sive aliquid exemplari & de gallico
 t.ranstuili in latinu(m) anno d(omi)ni M^oCCC^oVII mense augusti".
 Cf. Röhricht, Bibliotheca geogr. Palaestinae p. 65; Potthast, Bibliotheca²
 II p. 572.

f. 43'—48 **Memoria Terrae Sanctae.** Inc. *Scriptura haec debet
nu(n)cupari memoria quia cet.*

f. 48 **De Statura Alexandri. Inc. Fuit Alexander statura mediocri**
cet.; et de Sepultura Alexandri. Inc. *Legim(us) Alexandri*
sepulturam cet.

fol. 1-20 v° continet varias lectiones Historiae Orientalis quam Haythou Armenius compendit sicut legitur in editione Helm-
stadensi, 1585. Sunt cap. 1-40.

fol. 20 v°-35 v° continet opus argumenti geographici, cuius capita al-
tima sunt de Bulgaria, Hungaria, Polonia, Bohemia.

fol. 36-43 continet editionis Haythonis cap. 44 et quae in editione
sequuntur. Incipit haec pars cum initiali usque et ornata, sed
accidit longior subscriptio, in qua haec quoque pars Haythoni tribuitur,
^{scriptor} qui ipse haec in gallica syriacis transulit nomine anno dom. 1364
mens augusti. Köhricht, bibl. geogr. Palaest. p. 65.

fol. 43 v°-48 Incipit memoria terrae Sanctae.

fol. 48 capitulum de Statu Alexandri et aliis de sepultura
Alexandri

fol. 48 v° probatio penult.

1882. Sept. Contribuit J. M. Henguliet in usum Societatis Orientalis Latini, fol. 43-48, cum apographo
codicis Parisini.

Dividitur autem iste liber in quatuor partes. In prima parte tractatur de terra Asie que dicitur tertia pars mundi. De regno illa continentis et quibus omnibus dividatur. Et cuiusmodi gentes habitant in eadem. In secunda parte loquitur de Imperatoribus Regibus qui fuerunt in terra Asie post natiuitatem domini nostri ihesu christi de qua natione fuerunt unusquisque ipsorum. Qualiter acquisuerunt dominia terre illius. Et quot temporibus dominia tenuerunt secundum quod inueniuntur in hystorijs diuersarum nationum et diuersarum litterarum partium orientis. In tertia parte loquitur de hystorijs Tartarorum et eorum principum. Qualiter acquisuerunt terras et dominia quas hodie possident atque tenent. In quot partibus eorum dominium dividatur. Et quis fuerit unus eorum dominus. Et quis habeat dominium illius terre que magis dicitur terre sancte. In quarta parte huius libri tractatur de passagio terre sancte. Qualiter transietantes causa acquirendi terram sanctam debeant se gerere in omnibus ab initio passagii usque ad finem secundum ordinationem parue cognitionis ordinatoris huius libri.

De Regno Cathay

De Regno India

De Regno caldeorum

De Regno Chalde

De Regno persarum

De Regno mesopotamie

De Regno Turquestan

De Regno mediorum

De Regno Aracie

De Regno Corasme

De Regno Arumene

De Regno Syria

De Regno Comane

De Regno George

De natione Regum persarum qui primum fuit rebellis Romano Imperio in terra Asie et se fecit Imperatorem vocari. Et quanto tempore dominum Asie tenuit. De natione Saracenos qualiter acquisuerunt dominium terre Asie et ibi edificauerunt legem falsissimam mahometi. Et quanto tempore tenuerunt. De natione Turquemenorum qualiter adquisuerunt dominium terre Asie de manibus saracenos. Et quanto tempore illius terre dominium tenuerunt. De natione Corasminorum qualiter adquisuerunt dominium terre Asie maiorem. Et qualiter in breui tempore dominium amiserunt. De natione Tartarorum qui fuerunt in quatuor terra primum habitabant. Qualiter adquisuerunt dominium. Et quis fuerit unus eorum Imperator et dominus. De Tartaris qualiter adquisuerunt montem Balcan. Et partem occidentis. Qualiter obijt primus dominus eorum dominus Changuy. Cuiusmodi precepta et documenta eis post mortem suam reliquit. Et quidem usque in hodiernum diem tartari reuerenter custodiunt et obseruant. De secundo Imperatore Tartarorum qui vocabatur Ottochay qualiter misit tres filios suos ad occupandum Regnum Asie. Qualiter primogenitus filius Ottochay Joehi nomine Regnum Turquestan subiugauit. Ibi cum genere suo habitauit quam sibi dederat pater suus. De Baco secundo filio Ottochay qualiter adquisiuit Regnum Comane et Comanos fugauit usque ad Regnum Ungarie. Post modum obijt in quadam puincia allamane que vocatur Osterche. De Tergaday tertio filio Ottochay qualiter et pater quas terras suos gessit direxit.

quid sibi in itinere suo accidit. Et ubi hodie sua progenies moratur. **De** tunc Imperatore
Cathay qui vocatur fuit Imperator. **De** mangocay magno tartarorum Imperatore qui
ad instaurandum et requisitionem Regis Armenie misit fratrem suum haldum ad recuperandum
terram sanctam et destruendum Calicutum de Balduc. **Qualiter** haldus cepit eundem
murem Regni persarum et destruxit nationem. **Qualiter** haldus cepit eundem
Balduc et interfecit adiffum qui erat summus pontifex in lege mahoma. **Qualiter**
haldus cepit eundem haldum et occupavit damastum et adquisivit terram
sanctam usque ad desertum Egypti. **Qualiter** postmodum Soldanus recuperavit
Regnum Syrie contra tartaros. **De** Abaga filio haldus qui fuit Imperator post
mortem patris sui. **Qualiter** Soldanus debellavit posse regis armenie et de duobus
filijs regis unus fuit captus alius vero in prelio interemptus. **De** Togadur
filio haldus et fratre Abagay. **Qualiter** tenuit dominum post mortem Abagay
et per ipsum pecta parricidiorum fuit multiplicata et magnam partem gen-
tis sue condidit ad fidem perfidi mahoma. **Qualiter** Argon filius Abaga
cum fuit dux tartarorum quos ante tenuit dominum et quid boni ex se fecerit
fuit dux tartarorum quod tempore suo fecerit. **Qualiter** tenuit
dominum et qua morte finivit. **De** Baids quos ante duxit et qua morte finivit
et dux casano filio Argonay. **Qualiter** dominum occupavit et quid boni fecerit.
De Carbanda fratre et successore casani.

I **Regnum Cathay** est maius regnum quod in orbe valeat repari et est repletum
gentibus et diuersis infimis et in maris oceanum litore habet situm. tot
enim sunt ibidem maris Insule quod nunc nullatenus potest sciri nam nullus
inuenitur qui omnes illas insulas asserat se vidisse. **I**lle vero insule que
calcani possunt inuentur in insubilibus diuersis habundantes. **E**t illud fere quod
in illis partibus carius emit et habetur est oleum olivae. **Q**uonia Reges
et magnates illud quod modo aliquo reperitur quasi precipuum medicamen-
tum cum magna diligentia faciunt custodiri. **I**n ipso etiam regno Cathay pla-
sunt mirabilia monstruosa quod in aliquo alio regno mundi. **C**ommes vero illi
patrie sunt sagacissimi et omni calliditate repleti et ideo in omni arte et
duobus oculis respiciunt. **S**at enim de uno tunc tantum vident sed omnes alias
nationes asserunt esse ociosas et per hoc certissime demonstratur quod omnes
alias reputant esse vides. **E**t bene tot res diuersas et mirabiles et ineffabi-
les subalicias et laboris manuum ex illis partibus deferunt quod non vident
esse aliquos qui in talibus eis valeat comparari. **O**mnis illi de regno Cathay
vocantur et iuxta nationes suas nunc tam feminas quam homines repunt pulch-
rissimi tamen omnes comiter habent pueros oculos et barba carent. **I**n cathay
valde pulchras liras sunt que latius liras in pulchritudine quodammodo simulantur.

Secta vero gentium illius regni dux possit aliquo modo narrari quoniam quidam sunt
qui colunt ydola de metallo alij vero domos adorant quia laborant terram de qua
crescunt frumenta et alia nutritiva alij colunt magnas ciuitates et diuersas.
alij sequuntur naturam et astronomiam alij adorant solem alij lunam alij qui-
dem nullam habent fidem vel legem sicut animalia bruta ducunt bestialiter
viam suam. **E**t licet spiritus sum ingenij ad omnia corporalia excedat nulla
tamen spiritualium inter eos notata seu sua inuenit. **C**ommes illius patrie no-
sunt audaces sed sunt mortis timidi plus satis quam a migeris esse deet
intemum tamen sunt cauti et ingeniosi et propterea tam per terram quam per
mare victoriam de inimicis suis sepius reportant. **M**ulta habent armarum
quia que non inueniunt in aliis nationibus. **C**oneta vero que in illis partibus
expenditur fit de papero et est quadrata regali signo signata et sedem
signum illud moneta est maioris preij vel minoris et si forte illa moneta pro-
peritatem incipiat deiciatur ille qui illam habuit ad regalem curiam de-
portabit et pro illa dabitur sibi noua de auro de et alijs metallis basa fuit
et alia ornamenta. **I**n isto vero Cathay dicitur quod est in principio mundi morie-
te ab uno capite et ex parte illa nulla est. **S**edius huius gentis **E**t pro o-
rientis suos habet confines cum Regi **Charse** **E**t ex parte septentrionalis cum
deserto de Belgran. **E**t ex parte meridionalis sunt insule maris superius notate.

In regno **Charse** sunt tres provincie quarum duarum se Reges faciunt ap-
pellari. **G**entes vero illius regni narrantur ygor et semper ydola colue-
runt et adhuc colunt omnes propter cognationem illorum. **C**orum Regum qui de mo-
stratione stelle venerunt adorant dominum ipsum christum et multa magna et nobilia ac-
cipiunt in tartarorum de cognatione illorum qui tenent firmiter fidem christi. **E**t
illi de illa provincia parum valent in facto armarum subtilissimi tamen sunt ad ar-
tes et sciencias acquirendas. **E**as habent propter se omnes abstinent a carnibus
et a vino nec aliqua ratione occidunt aliquid viuens. **C**onitares vero illius parum
sunt valde amicos et templa habent magna in quibus cum magna deuotione
ydola venerantur. **F**rumenta ibi crescunt habundant et alia bona grana. **E**t
vero carent et vinum bibere reputant in peccatum. **R**egnum **Charse** ex parte o-
rientis suos habet confines cum regno **Cathay** supradicto. **E**t ex parte occidentis
cum regno **turquesten**. **E**t ex parte septentrionalis cum quadam deserto. **E**t pro
viro meridiei cum quadam ditissima provincia que vocatur **Sym** que inter reg-
num **Cathay** et regnum **indie** habet situm et in illa provincia inueniunt lapides
preciosos.

Regnum **Churquesten** ex parte orientis suos habet confines cum regno **tar-**
se et ex parte occidentis cum regno **ysie**. **E**t pro **Septentrionalis** cum regno
Corasme. **E**t ex parte de meridiei prenditur usque ad caput deserti **indie**.
In isto regno paucæ sunt ciuitates bone sed latus habet prouincias et bona.

pasua pro Iumentis Et idcirco habitatores illius patrie sunt omnes pastores
habitantes in tentorijs et in talibus domibus que faciunt de lino ad locum transpor-
tantur. Maior civitas illius regni vocatur Deccur Parum ibi colligitur de ordo
vel frumento. Imo totalis civitas tamen tamen ceruissam et alia pocula
que conficiuntur. Illi tamen comedunt. fac et risum. Et vocantur habitatores illius regni
in turco. Et omnes fere tenent dogna pidi mahameti. Aliqui sunt pagani me-
ces qui nullam penitus habent legem. Et non habent pias sed sine utuntur

IV **R**egnum Corasine est bene munitum bonis civitatibus atque villis. Multi sunt ibi
habitatores quia terra illa fertilis est et amena. Frumenta et alia multa ibi
colliguntur in maxima quantitate. Tamen modicum habent vini. Illud regnum
suos habet confines cum quodam deserto eius per centum dies extendit
longitudo. Ex parte occidentis extendit usque ad mare caspium. Ex parte septen-
trionis confines habet cum Regno Simiane. Ex parte vero meridiei cum Regno
Cuiusque septem septem notato. Corasine civitas illius regni vocatur. Corasine
gentes vero in illo habitantes vocantur Corasini. Pagani sunt non habent
legem nec legem. Et in armis sunt ferocissimi bellatores. In illo regno degunt
quidam christianum qui vocantur Soldani et habent terras et linguam propriam
sunt tamen tenent quod coram non tamen habent eorum terras sine linguam. In ec-
clesia diuinitate cunctant. more tamen grece corpore celebrant. et officium corpus
et sunt obediunt patriarche antiocheno.

V **O**simiane regnum est valde magnum sed propter intemperiam aeris ab homi-
nibus non bene habitatur. fit enim in aliquibus locis proque in hyeme
tantum frigus quod homines seu alia non possunt ibi diu vivere. In
aliquibus vero locis fit calor tantus in estate quod nullus potest ibi vivere
propter estum et propter miasma. Illud regnum Simiane est quasi totum
planum et in illa planitie non repunt arbores neque ligna nisi forte in aliquibus
locis ibi sunt. Civitates posite que pomeria quedam habent. In tentorijs
habitant ille gentes. Per tota alium loco ligna videntur. Regnum Simiane ex
parte orientis confines habet cum Regno Corasine et cum quadam deserto
Ex parte occidentis est mare magnum et mare tunc. Ex parte septentrionis
habet confines cum Regno Pusle. Ex parte vero meridiei extenditur usque
ad quoddam magnum flumen magnum quod reperitur in orbe quod vocatur
Etil. Immo quolibet congelatur et quod per totum annum permanet ita
firmiter congelatum quod facies calcatur ab hominibus et alibus sicut terra.
In litore huius fluminis inveniuntur quedam arbores satis parue. Corasine
ex alia parte illius fluminis habitant gentes diuinitate nationis que non
putant de Regno Simiane obediunt tamen regi Simiane. et quidam

19 3
sunt qui habitant in montibus ceteris qui mons est mirabilis altus et magnus et ne-
mo potest in summitatibus stare. Quoniam et alie aves que sunt rapaces nascuntur
in illis montibus que sunt albe. Corasine mons de cocas sedet in duo maria quia ex
parte occidentis habet mare magnum. Ex parte orientis mare caspium. Quod quidem
mare caspium non habet mercatum in mari oceano neque in mari grece sed est
sine facie. mare tamen propter ipsum magnum mare appellatur. quia est maius facie
qui reperitur in orbe. Et arum nam prope dicitur a deo monte caspius usque ad caput
Regni Parum et diuidit eorum terram. Asie in duas partes. Parum que est in
parte orientis vocatur. Asia profunda et illa pars que est in occidentis vocatur.
Asia maior que vero illius lateris sunt dulces et melleas retinet bonos pisces. Et
causam mare caspius inueniunt. Bubali et alia alia siluestria in maxima quan-
titate. In illo mari etiam sunt plures insule in quibus inveniuntur melleas aves
et papue falcones qui pelagii in vulgari sermone appellantur. facit optimi et esculenti
boni qui in ipsis insulis diuinitate sunt etiam aves nascuntur ibidem quam in or-
go nisi in illis insulis non inueniuntur. Maior civitas regni Simiane vocatur Sara
que fuit antiquitus nobilis et famosa tamen prostrata est et quasi destructa
totaliter per tartaros qui illam violenter exierunt. sicut inferi plene expulsi.

Regnum Yndie est valde longum et sedet super mare oceanum quod vocatur
mare Yndie in illis partibus. Et incipit illud regnum a confinibus regni Pusle
et extenditur per orientem usque ad duam puinciam que vocatur Balaxop Balacron
et in illa regione reperunt lapides preciosi qui Balas appellantur. Ex parte
septentrionis per longum est magnum desertum Yndie ubi res serpentes
et alium diuinitate inueniuntur. Alaxop dicitur diuinitate sicut in sua histo-
ria continetur. In ipso regno reperunt Thomas aplos fidem christi et multas
gentes conuertit ad fidem sed quia distat interuallum a locis et temporibus in quibus
colitur fides christiana ibi fides christi est plene dimissa nec restat nisi quidam
parua civitas in qua habitant christiani. alij vero fidem christi reliquunt. Yndie bene
tantum. Ex parte meridiei istius regni per longum est mare oceanum in quo
sunt plures insule in quibus Yndiam habitant qui sunt nigerrimi et melleas
inueniunt propter estum et colunt ydola velut stulti. In illis insulis inveniuntur
lapides preciosi margarite et multa quia propter et medicinalium rerum que sepe
conferunt hominibus. Yndie etiam est insula celau in qua reperunt lapides
preciosos Rubis et Saphis. Et Yndie illius insule celau habet maiorem Rubis
et meliorem qui valde reperit et qui rex illius insule debet coronari datur illi
in manu ille lapis Rubis et ipse sedens in equo tenendo lapidem arcum et
utatur et exercet omnes illi obediunt tamen regi. Yndie est sicut in
sula a deserto superius notato et mari Yndie circumdata ita quod lux possit
aliquis introire terram illam nisi ab uno latere ex parte videlicet regni
Parum et illi mercatores qui volunt ingredi terram illam vadunt primo ad

3.
No de
mouet
coras
de mar
caspi

al fati

Cumque mag

VI

A

† mercatores

VII

quandam civitatem que vocatur Hermetes quam fundavit phis hermes artifex
aliter ut refertur. Unde insunt per quoddam strictum mare quousque pervenit
ad quandam civitatem que vocatur Combaeth. Ibi inveniuntur quedam aures que do-
centur papegi que sunt vincte aduersus et tanta est ibidem illarum multitudo
sicut passerum in hac terra. In illo portu inveniunt mercatores et aduersus oes
quos volunt emere et si forte dicitur vellet porce mercatores causa mercedi
vel aliud facendi absque molestia possunt ire. Terra illa non est habundantia olei
vel frumenti. Comedunt tamen heretores illarum paruum risum multumque lu-
trum et fructus de quibus habent in maxima quantitate.

Regnum psarum dividitur in duas partes que dicuntur solum regnum omni eo pa-
pue quod dicitur solum dicitur illarum terrarum semper obtinuit principatu. Una pars
psarum in oriente a confinis regni turquesten et extenditur per occidentem usque ad
magnum flumen fison quod est primum inter quatuor flumina que de paradiso exiunt flumina
ex parte septentrionis extenditur usque ad mare caspiu. Ex parte meridie extenditur
usque ad desertum indur. Terra illa est quida modo tota plana et in medio illius sunt
sitae magne et opulentissime civitates. Altera quae vocatur Bocara et alia vocat
semergant. Gentis vero habitantes in illis dicuntur persi linguam habent quam qua
loquuntur. Exercitationibus vivunt et de terris laborantibus. De armis se non ingerunt
nec de guerra. Antiquitus colebant idola et ignem et dum eorum parue adorabat
postquam vero progenies mahometi illarum terrarum dominum occupavit effecti sunt omni-
saliter saraceni mahometi credentes. Illiusmodi documentis. Una vero pars persarum
incipit a fison flumine super dicto et extenditur per occidentem usque ad fines regni
arabie et partem Armenie maioris. Ex parte septentrionis usque ad mare caspiu
ex parte meridie suos habet fines cum quadam provincia regni indur. In ista etiam
patria sunt due magne civitates quas una vocatur Resabe et alia vocatur Spaher
Saphe. Gentis quidem illarum terrarum tam in secta quam in moribus et ordinibus
sunt similes alijs supradictis.

VIII

Regnum arabie est valde longum sed non est latum. Ex parte orientis incipit
a regno persarum et a regno indur minoris in parte et extenditur per occidentem
usque ad regnum Caldeorum. Ex parte septentrionis incipit a regno Armenie ma-
ioris et extenditur per meridiem usque ad civitatem quissam que sedet super
mare eorum et ibi colligit margarite maiores que portantur per orbem. In
regno arabie sunt magni montes parve planities. Que sunt in regno arabie
prociac. Illi qui in una illarum habitant nominantur cordim et qui in alia saraceni di-
cuntur. Et duas in ipso regno magnas obtinet civitates quas una vocatur
Serab et alia quereman. Tres vivunt arabie ad arma sunt pedes arcum
balde boni.

IX

In regno Armenie sunt quatuor Regia tamen omnis solus Rex semper diu-
mum occupavit. Incipit hic Armenie incipit a regno psarum et extendit
per occidentem usque ad regnum turquesten. Incipit a parte occidentis incipit

a mirabili civitate que porta ferri vulgariter dicitur. Quingudem Rex Armenie
der firmavit propter nationes varias et diversas in profunda apia sitantes quas
noluit habere ingressum in apiam maiorem absque eius duplicato et mandato
et est ista civitas firmata in quodam strictu maris capite et tangit magnam
montem etiam. Incipit igitur Armenie a predicta civitate extendit usque ad reg-
num medee. In regno Armenie sunt plures magne et ditissime civitates inter alias
civitas taurisi formosior indicatur. In terra Armenie sunt magni montes et plani-
ties late flumina magna et lacus aquarum dulcium et salinarum in quibus piscium
magna copia invenitur. Gentis in terra Armenie habitantes diuisi nonnulli
incipiunt iuxta terras et provincias in quibus regunt. Et sunt quiescentes et pedestri-
tremi bellatores in armis equis et vestibus pecuniam moris tartarorum et
habitum quod sub iugo ipsorum longo tempore sunt detenti. Sed sunt diversas
quedam dicuntur hic Armenie alie vero alibi. In Armenie est alia mons qui sit
in alie terrarum qui ararachi vulgariter appellatur et in cacumine illius montis ar-
charnes post diluvium primo sedet et licet propter multam habundantiam que semper
in illo monte reperitur tam hyeme quam estate nemo daret ascendere monte illum
semper tamen in eius cacumine appareret quoddam nigrum quod ab omnibus dicitur
esse archa noe.

X

Regnum Georgie incipit a quodam magno monte qui vocatur Abors de multe
nationes gentium habitant barie et diverse et ideo illa pars dicitur alama. Ex
inde extenditur regnum Georgie per occidentem usque ad aliquas provincias regni
turquesten. Et ex parte meridie fines habet cum regno Armenie maioris. Et
dividitur regnum Georgie in duo regna alterum quodam vocatur Georgis alid
vero abcas nominatur. Et semper ibi fuerunt duo Reges alter quous semper
fuit subditus imperatori asie. Ex vero regni abcas est gente potens et
inexpugnabilis munimentis et ideo nunquam se dimisit subici dno Imperatori
asie nec etiam tartarorum. In regno Georgie appareret quidam stupendum mu-
nimentum et valde monstruosum quod dicere non audent neque credisse relata
eundem nisi ipse oculis appossemus sed quia personaliter ibi fui et fide vidi
etiam oculata dico quod in illis partibus est quidam provincia que vocatur
amsem que in arcibus bene occupat. Tres dicitur et tanta quantum
extenditur illa provincia per totum tenebrosa caligine locus ille taliter
offuscatur quod nullus est qui aspicere possit quid sit nec est aliquis qui au-
dat intrare terram illam quoniam ad redeundum transirem ignoraret.
Incitatores illius patrie asserunt se sepius auduisse voces hominum vociferan-
tium canes galli. fures equos. et per motum eundem flumens quod de
hoc illo egreditur apparent signa certa quod sit georum habitatio in
eodem. Verum est quod legendo tunc in hystorijs regni Armenie et Georgie

110

Idem nunc
historia p
reom i mpo
de dms scie
T m xh

quondam fuit pessimus Imperator pparum qui mncipabatur pno nome Sancure
pola colebat iste et psequatur crudelissime pparios quodam vero die pcepit de
omnes habitatores asse venirent et sua ydola adorarent et quicquid idol impia
liber contineat penam incendi pateretur. Unde accidit q quidam pparii fideles
potius martyrium elegerunt q darent ydolis molare. Aliqui vero adorant
ydola pcedunt et ne bonis opalibz puerentur. Alii vero pcedunt montes et
cunias et fugerunt a facie psequenti. Quidam vero boni pparii in planitie
quodam habitabant que magar vulgariter appellatur et dnm nolent mod
aliquo sacrificare ydolis cogitavit de fuga bonis omibz delectis et dnm
ad partes grece credent se tufferre ille pessimus iniquitatis filius Imperator
cum suo exercitu infelissimis obviavit dnm fugent pparios in illa amsem
planitie supus notata cum in pparios debent dms illi pparii dms salt
detinere clamauerunt ad dnm ihm xpm et continuo illa tenebrositas pfi
doy sua affecit et pparii per gentes recto tinte euaserunt Impy
vero in illa tenebrositate valle residerunt et resideri debent usq ad fine
seculi de ab omibz credidit et narratur

XI Regnum Caldeorum ex parte orientis a montibz arde mapit et p tendit
usq ad Rume magna Civitate et antiquissimam ppe flume tigris. he
on est illa civitas de qua scilicet septima loquitur et ad qua Jonas ppha
transmisit fuit de ppariet uissu de hircantibz in eadem per cuius pparia
tionem hircatores illius civitatis fuerunt a futura pestilentia liberati. ini
tas vero minue est in pnti totaliter deastata sed per ea quondam sunt
apparentia in eadem credi potest q fuerit una de maioribz civitatibz huius
mundi. Intitudo regni caldeorum ex parte septentrionis mapit a quadam civi
tate que vocatur maraga et extenditur per meridiem usq ad mare oce
anum. Quar civitas caldeorum Baldac vulgariter vocatur q antiquitas
Balaloma fuit dicta ubi Abugodinos captivos duxit filios istos de
ghum scissima civitate. In regno caldeorum mte sunt planities pauci montes
et modice aque que per terram illam dstantur. Gentes hircantes in caldea
aliqui sunt qui nestorum vocantur et ille gentes habent chaldeas hircas. Alii
vero hircas sunt ubi qui tunc dnuat arabias et pectam tenet pfid alysonem

XII Regnum Mesopotamie a parte orientis habet initium a magna civitate
nosai que est ppe flumen tigris et per occidentem dilatatur usq ad
civitatem Robas que ppe flumen eufrates habet situm. hec quoq fuit
civitas regis agari ad quem dms transmisit beroniam que Rome hodie
dicuntur. pe illam civitatem Robas est tra baran in qua abraham
sua pgenes hircavit quam dms pcepit es delinque et tra flume eufrates

se tufferre in dnuum ad tra pmissio sicut in biblia plen
conuenit. Quid regnum mesopotamie grece vocatur mesopotamia et q
me ista duo magna flumina tigris et eufrates flum habet. Carum q
Regni habet initium ab uno monte et mte quod vocatur Sancure et
extenditur per meridiem usq ad desertum arabie mioris. Quid reg
ni mte habet planities fertiles et amenas. Quos habet montes
planities valde longos et fructibz copiosos. Alibi istos montes vocat
ghum alibi vero lysan. Per illam traam modice aque labunt sed qta
tunc patre delinunt aquam de puteis et cisterne. Quo quidem regno
dignit ubi q pparii Syracem videlicet et armem. Alii vero sunt qui
syracem tenent pectam et fidem Syracem pape illi armem sunt pe
ditis et equis in armis valentes. Sed Syracem et syracem non inge
runt se de armis sed sunt artifices et cultores tra et quidam etiam
sunt pastores. De utamur in quadam pparia vocata ghum hircum
quidam syracem armem vel ppariet qui ghum vulgariter appellatur. al ghum
Regnum Turquie est magni valde et dnuis opulentum. Turquie
habet argenti ferri aris et alium in maxima quantitate. Alibi etiam
pugum et fructum aris dnu copia. Tuom ghum mte ubi bona alia et
papiam boni equi. Tuom habet ex parte orientis cum armem maiori et
partem cum regno ghum ex parte occidentis dilatatur usq ad civita
tem ghum que supra mare grece flum habet. Ex parte septentrionis
nullos habet confines cum aliqua terra sed de longe in longum exten
ditur super litora maris medii. Ex parte meridii partem habet con
fines cum ghum sed armem de partem cum ghum et partem usq ad mare
grece dilatatur et respicit insulam ghum. Regni turque a dnuis
nationibus partem orientis grece appellatur quia antiquitus Imperator
ghum polis pro sua camera et pro reservabat et per duces et offi
impatoris tunc tra regibatur. Postq vero nates turques pflus regni
dnuum fuerunt ordinauerunt dnu quem vocaverunt Saldan et postq
turques occupaverunt terram illam sunt turques a dnuis pape appel
lata. In regno turque ples sunt pparia quae dnuis magis et p
apales abinet civitates. In pparia ghum que est pparia illa famosa
civitas ghum que est totum regnum dnu et magna. In secunda
pparia que est capadocia dnu est ista civitas de facie grece. Turca
pparia dicitur ghum et est ubi illa civitas Saldan. Quarta est

ghum pparia
2
3
4

temerant abstulerunt / Et postmodum tempore breui totum regnum
Syrie occuparunt / Postea vero ab sefferunt magnam et nobilissimam ciui-
tatem Antiochie quam graua tenebant Imperator eraclius hoc audiens sub sidum
magnum misit de ciuitatem tuerentem a perfidis saracenis et duos gentes Im-
peratoris eraclius ad quandam planitiem peruenissent que posserit dicitur appellari.
Saraceni ex opposito venientes cum eis bellum crudelissimum inierunt magna
quidem fuit atrocitas inter eos sed obtinuerunt finaliter agerunt In illo ed
conflictu ex utraque parte infinita bellatores ceciderunt multo et ibi in hodie
namque diem ibidem apparent ossa cadaverum in nimia quantitate / Unde accidit
quod graua qui in ciuitate degabant nimis timore perterriti ipsam ciuitatem
Antiochie cum certis pactis et conuentibus reddiderunt / **Conde** deo
Saraceni per daem filii ingressi fuerunt phoeniciam capadociam et liquonia
opulentissimas regiones quas in paucis diebus omni corpore subdiderunt
Non enim erat qui eis posset in aliquo contraire et ideo fuerunt in magna
supbia elati / Unde pauperunt galeas et alia multa ligna et deorsum
constantinopolim conbasa dixerunt sed primo descenderunt in apemum
et ceperunt maiorem ciuitatem illius regni que constantia vocabatur
Ibiq; est beatus Barnabe apostoli sepulchrum a / **Ex**poliata igitur infirmitas diuitibus
ciuitate et inuicibilibus populis captiuitatis funditus ciuitatem ipsam tali-
dixerunt quod nunquam fuit deus sitata / **Conde** g^o propter Insulam rod-
et plures alias romane insulas depredati sunt et multos inde capulos ab-
duxerunt / **Conde** vero constantinopolim applicauerunt et tam per mare quam
per terram illam ciuitate magnificam obsiderunt / **Christiani** vero tanta
inimorum multitudine intuentes timore valde sunt perterriti et dei miser-
ordiam humiliter implorauerunt Unde accidit iussu dei quod licet tempus aut
esset estiuum et mare a fluctibus immobilis quasi permanens subito surrexit
tempestas valida quae perdidit galeas et alia ligna fere omnia submersit
in mari saracenis qui in illis erant omnibus suffocatis / **Operatus** vero
Exstruxit hoc videns absque alio processu citissime remeant / **Christiani** quidem
videntes quod per christi misericordiam se exprobris cum magna exultatione
ordinauerunt deum annuum ad honorem dei sollempniter celebrandum quod
quodam in hodiernum diem ab omnibus populis illarum partium christianis
deuotissime celebratur / **Quare** facti autem iniquitatis filii Agaren de deo
se quieti sicut corpus placuit voluntati per spaciū ipso postea copioso

exercitu congregato Regem persarum Inuadere cogitauerunt quia potentius inter-
 alia Regna habebant. Unde ingressi fuerunt mesopotamia deinde properauerunt ad reg-
 num halde quod erat sub dno rege persarum qui militatibus potuit obsidere
 paracenis et secte per sedem ayahometi. Unde accidit quod paraceni ceperunt oppres-
 siones et castra et de terra illa fecerunt omnia loca sua. Rex vero persarum
 nomine Adaneth timens a paracenis potentia subingari milites suos misit ad
 Reges et principes arabianos et ab eis subsidium implorauit. Punitus
 promittendo denarios magna stipendia et honores. De Regno ego Tugray
 promittendo denarios magna stipendia et honores. Rex vero persarum
 eo quod princeps erat regno persarum congregauerunt se. Rex vero persarum
 notabantur tunc quod tugray et iter corp arripuerunt. Rex persarum dux sub-
 sidium intendentes. Inueniunt quosdam phisoy et eo quod opusculum corp est
 talis quod quocumque vadunt ducunt pauper filios et diuites non potuerunt ce-
 leriter ducere gressus suos et sic per decem milia incedebant. Paraceni
 vero qui erant in Regno caldeo quod subiugauerat Rex est dictum tunc
 eos quod si vocatus tunc quosdam persarum congregauerunt in dno non possent
 corp loca de terra persarum facilius adimplere accepto quodam famulo
 Regem persarum inuadere properauerunt antequam ei subsidium perueniret. Rex vero
 persarum dum non posset plinny cultare cum gente sua se opposuit paracenis
 et in eo bello prope quandam ciuitatem que ayaraga vulgariter appellatur
 maxima fuit altricatio inter eos et ab utraque parte bellatores imitabiles
 ceciderunt. Denique vero persarum terga dederunt et paraceni viriliter
 persequentes regem persarum fugientem inter alios ceciderunt eo de inimicis
 victoriam reportarunt. Hoc actum fuit anno dno. M. CCC. Persarum Rege igitur
 inempto et tamen regno persarum quod eorum aspe Impio subiugatis pre-
 fici iniquitatis filii dyuini plin Impatoreum elegerunt quendam palat-
 in prope ayahometi et locauerunt illum calise et ordinauerunt pro sedem
 suam tenet in Baldac opulencia sua curare. In quolibet vero aliorum Reg-
 norum que subiugauerant construxerunt bini domus quem locauerunt Soldan
 quod idem valet quatinus Rex in ydiomate turcorum. Pro dicti quidem saraceni
 ciuitates ceperunt et bellas et totam terram aspe maioris corp dno sub dederunt
 preter Regnum Abas quod est in Georgia et prope quandam aliam Regionem
 Regni Armenie que Alcon vulgariter appellatur. Iste dux Armenes tunc
 se contra saracenos prefatos nec dux soluerunt eis modum aliquem obedi-
 re fieri refugium et tunc omnibus christianis quos saraceni persequuntur
 obediens compellentibus illis obedire ayahometi falsissimis doctrinis. Rex qui

no pulcan etc
q rex

in anno vero supradictis quibus regi persarum subditi dicitur dicitur fuisse
tunc aliqui locuti de corpore hostia que inferius exprimebat. da
riorem fecit intellectum. **I**tem de turquorum supradictis narrati ponitur
et ad quandam terram que Crastem dicitur dicitur dicitur dicitur
repperunt qualiter rex persarum in conflictu fuit inemptus et
deus illius pater noluit ut per ad detentionem illius pater
rastrum potius apparet ipam ante saracenos occiderunt deinde
et tunc hoc quidem saraceni dicitur capsum exierunt et gaudet
et turquomanos per de corpore dno subingarent. Turquomanos vero
videntes saracenos innumeras quantitates et plures dubitantes
suis ad calife muros detinuerunt offerentes se obedire suis bene
placitis et mandatis et regnerunt et inemptos eos faceret sub
eius dno conservare. Hoc enim gratum et acceptum erat. Saraceni
et sic receperunt eosdem. Post hoc tunc eos extra terram cora
stem in locis ubi rebellionis audaciam non timent et inperit
turquomanos certum consensum amicum. dno persolventi et plures
alias servitutes. Et sic turquomanos sub iugo saraceno longo tpe
vixerunt quousque regna persarum mediorum et calidiorum redacta
sunt sub potestate persarum. Post hoc de calife fecit omnes
turquomanos piores ante suam pnam ducam et suam
eodem de legem accipere et suam pnam persolventi et pnam
rent quousque alii turquomanos faceret illud idem et pmissit omnes
facere pnam spales in hoc casu suis dupliciter obedirent. Turque
manos autem qui nullam legem pmittebantur mandatis et
alibi libere pferunt et effecti sunt persarum et pmissi
tempore persolventi pnam a legi persolventi crediderunt
hunc nationes turquorum consensu fuerunt ad fides saracenos
et pnam dno persolventi persolventi que fuerunt. ab alijs se
gregare. Post hoc de saraceni cepit dicitur turquomanos
et ab eis et beneficia imponerent unde multiplicati sunt
in ditione et persolventi. Et quoniam sub iugo saraceno

anno de lege
mahometi
et de legem
et de legem
et de legem
et de legem

pagant pferre quousque rebellionis madam timent. Qua captata ab eis
dicitur et regni abstulerunt pnam sequenti audierunt. Regnum ne reg
saraceni et totius asie maiore dno timent. Amo et pro.

Amo vero fere eginta ante saraceni imperii asie amiserunt. Quia s
quidam discordia inter eos ita p solam et alii terram dno qui timent
obedire califfe ceperunt rebelles fieri. Constantinopolis vero erat
saraceno potentia fuit plura. Constantinopolis vero erat
tunc ipse quidam valentissimus imperator qui vocabatur Dionysius et cepit
ludis saracenos invadere dicitur et potenter et eripuit de saraceno
manibus plures civitates et castra que redite fuerant pnam dno
corum tpe imperatoris Crastem inter alias civitates Antiochia liberauit
partem etiam regni Mesopotamie et plures civitates Silice que nunc
armenia dicitur ad dno persolventi rediit. Alia vero regna sub dno
saraceno remanserunt et illa timent quousque turquomanos eosdem
et imperia ducantur sicut inferius clarum exprimitur.

armenia alio
nunc silice

Amo dno Crastem cepit pmo in Asia dno hoc modo dicitur q
quidam fuerunt repleti ditione et multiplicati plures in per pnam
videntes discordia qua habebat invicem saraceni cepit posse fac
licet imperii asie subingere et occupare unde sibi regem et dominum
elegerunt nec dno pnam gualen dno sibi constituerunt vel rectore
pnam ergo eorum dno vocatus fuit Califfe quo facto arma supserunt
et omnes saracenos dno invadit et populerunt eosdem ita quod
dno tpe totam terram maiore asie subingaverunt et ipsius tpe dno
timent. Califfe vero nullam molestiam intulerunt sed eum potius
honoravit. Post hoc vero pnam turquomanos timent dno asie sicut
canon ditione cuius Califfe magis timore q amore volens eosdem in
omnibus complacere pnam Califfe eorum dno imperatorum ordinavit
super omnia regna asie acq terras. Post modicum vero ipse pnam
imperator Califfe pnam dno clausit pnam. Item vero successit quidam
eius filius nomine Doliffa iste Doliffa cepit movere guerrem contra
imperatorem pnam et pnam occupavit terras grecas et castra. Post
modum de misit quendam consanguineum suum qui vocabatur Arce
cum magna gentem comitua et pmo obsedit civitatem Bohars qua
faciliter cepit. Unde misit alias terras et loca et totum Mesopotamiam
regnum suo dno subingavit. In civitate de Arce tenuit sedem

suam et se fecit Seldamum ab omnibus appellari. Tempore quidem illo Abbas
predictus et quidam eius filius alghasalen nomine ei successit in regnum. Abbas
alghasalen quidam habebat nepotem nomine Soliman cuiusdam episcopi
imperii qui erat strenuus in armis et diu seruierat patri suo. Tempore
Soliman enim magno episcopi misit in capadociam et concessit illi ad
que posset acquirere omnes grece Soliman quidem prope cepit quod plures
civitates et castra regni equie et postquam regnum equie totum per
suo dno subiegit appellare se fecit Seldamum et nomen proprum civitatis
Seldamum Soliman appellari et de isto Seldamum faciunt metonymiam ista
vix passagii Godefridi de Boulhono quia ille fuit primus prope Seldamum
Immuicus qui Seldamum se opposuit prope Seldamum Immuicus vero prope Seldamum
obijt alghasalen Immuicus turquos ei successit sibi in Immuicus Immuicus
eius filius qui vocatus fuit soliman et iste soliman mandavit prope
artem Seldamum episcopi et Soliman Seldamum equie quicquid
ad obtinendam civitatem Antiochie cum toto posse eorum prope Seldamum
rent prope Seldamum Immuicus Antiochie et prope Seldamum Immuicus
se deruit quod Immuicus Antiochie et prope Seldamum Immuicus
erat enim Immuicus illa magna et prope Seldamum Immuicus
et hac modo fuerunt grece Seldamum et prope Seldamum Immuicus
potencia Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
eius soliman Immuicus turquos decessit et dno reliquit filios
Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
sed prope Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
experiens occupavit persarum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
ipse quo passagium Godefridi de Boulhono per Immuicus Seldamum Immuicus
Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
que qui Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
turquos prope Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
tandem Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
pauca aut Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
vixit Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
autiochie Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus

sub Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
entia tanta fuit potentia quod Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
qui Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
et Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
militia Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
reverti et Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
vixit Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
quidam Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
equiem Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
super eos Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
armene Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
in Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
militia Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
turque tenuit Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
postmodum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus

In regno corasminum erant quidam in armis strenui qui tamen sub dno Seldamum
erant in tentoriis et in campis armentorum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
militia Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
ad Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
ab Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
dno Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
facto Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
dno Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
residenciam Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
se Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
fuerunt Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
infinitis Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
tulit Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
equie Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
tu Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
fuit Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
omnes Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
vero Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
magis Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
fuit Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
essent Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus
et ad Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus Seldamum Immuicus

Exerunt evidentes illud Regnum sine contradictione aliqua occupare. Sed illa no-
bilitas in curia halap fecit summi exercitus congregari et gentem suam misit
obuiam corasminis et intumuit fuit prelium ingens pro flumine eufrates.
inter ipsos ibique corasmini terga detentes de suis desertum arabie fugerunt.
Tunc intumuit flumen eufrates pro quoddam castrum quod vocabatur
halap. De parte illa fuerunt ingressi Regnum Sirie et sine contradictione
cuiusdam venerunt ibique in pinnam palestine videlicet in regno halap
ibique dampna non modica intulerunt. Propter hoc in historiis passagium. G.
de Bulhond clari continetur. Finalis de illa corasminis pugna ad modum
est redacta et tunc satis brevis. Hoc accidit ideo quia dum predicti corasmini
nollent suis manibus obedire separabant se per societates et tunc exibat
alij ad Soldani dama halap ad Soldani hammes halap ad Soldani haman
et ad alios Soldanos regni Sirie qui tunc tunc erant quique
illis tunc stipendiarij serviebant. Soldani quidem halap erat tunc tunc
potentior ceteris predictis. Quia de duobus corasminis qui vocabatur harac
et videns se gentem suam taliter delectum ad Soldani Babilonia suos
intumuit muros et obtulit se et sua ad eum servitia et mandata. Soldani
quoque Babilonia illam missionem tunc acceptavit et cum omni benignitate
corasminis ducem suscepit et suos. Tunc tamen Soldani per totum suum
exercitum corasminis habebat cum illos intumuit harac. Tunc vero corasminis
intumuit honoravit et eidem dedit magnos redditus et pueros et
ad hoc illius duos heredes in Babilonia honoravit. Per ipsos enim corasminis
Soldani Babilonia potentia intumuit crevit que ante ipsos adventum
erat modica et opulenta. Corasmini vero modo prebato dimisi demum ad
michilum redierunt. Tunc corasminis nationem destructa operunt
pastora in aspa tartari duntaxat sicut in tertia parte huius libri plenius
continetur.

XVII
hic incipit
liber 19
liber

Incipit liber 19 huius libri
Regno Tartarorum est sita ultra magnum oceanum de Belgarij. In illa vero
terra habitabant Tartari tanquam homines bestiales non habentes vias
neque fidem. Greges pascebant alij et de loco ad locum macedebant
querentes pasceda armentorum. Ad armorum exercitum tunc tunc michil
valebant sed erant a civitate bulgarij omnibus bulgarij reddentes
decimas. Dumque bulgarij erant Tartari illo tunc nationes tamen
magolostan nunc dicebant. Congregabant quidem ex istis nationibus
duos bellicosos et sunt duammodo morabantur et duces ordinabant
inter eos qui eos regunt et pueri. Finalis deo tantum creverunt

39
10.
qui septem principibus nationibus sunt divisi. Primi quidem istos tunc nobiliter
ad alios honorant et duntaxat septem istas nationes tartarorum predictas alios pre-
ferunt et ille qui per ostendit de illis septem nationibus se fuisse reputatum primum
sibi in eis. Incipit deo nationum prima dicitur tartari que a patria in qua primo
dicebant nomen sumptum. Secunda tunguth. Tercia aurachi. Quarta halap.
Quinta sonch. Sexta maugh. Septima thibet. Octava tartari fuerunt sub servitute
et duntaxat duntaxat a quibus plures quibant accidit quod quidam ex ipsis homo pauper
filius ferrarius dedit dissonem in pueris. Finalis duntaxat alium armatum
et in equo albo sedentem qui non pro nomine appellavit et aut changus duntaxat
immortalis dei est. quod tu de eis sis duntaxat et rector super omnes nationes mo-
glor et quod per te a fuitate duntaxat in qua fecerunt duntaxat pueri habent
et duntaxat duntaxat duntaxat et duntaxat que omni tunc stare consueverunt recipit
ab eis duntaxat. Incipit deo magna fuit ibi duntaxat repleti audient de duntaxat
dei et surgens narravit dissonem gentis duntaxat. Incipit deo duntaxat et
maiores tartarorum noluerunt credere dissonem primo senem potius duntaxat.
sed nocte sequenti duntaxat ut et ipsi milite super equo albo sedentem et dissonem
sunt senes changus omnibus reparat et precepit istis septem duntaxat milites
alios ex parte unius dei gentis obediret changus et faceret sua mandata
ab omnibus observari. Tunc predicti duces ipsis congregatis fecerunt fieri ole
duntaxat et duntaxat changus superius narrato tunc eis duntaxat naturali. Incipit
hec deo sedem magnam statuerunt in medio eorum et exedentes quoddam
filium nigrum super terram duntaxat se de fecerunt duntaxat changus. Incipit deo.
duces maiores duntaxat nationum predictas eleantes illum cum filio posuerunt
in sede cum maximo tunc duntaxat et clamore et docuerunt eum cum id est
Imperator sollempnem honorem et duntaxat cum gemis flexionibus eundem tunc
eorum Imperator et duntaxat facientes. Incipit tali sollempnitatem quam fecerunt tartari
eorum primo Imperatori super filio sedere fecerunt nullus debet duntaxat
quoniam forte pulcritudinem famum super que ipse ponent tunc tunc non
habebant tunc erant forsitan ita rudes quod facere melius ignorebant.
Sed de his posset aliquis admirari nam cum tartari predicti postmodum
acquiescerunt inter regna et duntaxat infinitas quoniam duntaxat asie totum
et opes timent cum regno rosie et bulgarij et pluribus alijs principibus europe
duntaxat duntaxat ad confines regni ungarie nec propter hoc duntaxat aut aqua
consuetudine duntaxat sine modum. Incipit deo debeat in Imperatorem tartari
tartari et duntaxat confirmari oportet quod illum modum totaliter teneat quem sui
ancestres tenebant. Incipit ego fr. h. huius historie compilator huius fui qui tartari
tartari volebant duntaxat ponere super throno imperatoris maiestatis antecessorum

suorum modum per omnia tenuerunt. **P**roterea enim omnes ipsi congregati
et in medio eorum statuerunt sedem et in terra quoddam feltrum niger-
rum extendentes Imperatorem futurum desuper sedere fecerunt. Rementes
postmodum duces et qui de cognatione ipsorum Imperatorum fuerant cum illis
feltrum dux elevabant et ipsum ponebant in sede et postea feltrum genibus
omnes ipsi et eorum dux adorabant. Nec dux propter eorum adquestrum dux
dixit vel honores dederunt dimittit vel mutare modum eorum precum
deus ad propositum redeamus.

Changuisem qui prius fuit Imperator de comi voluntate ac consensu omni-
um tartarorum antequam ad alia procedat temptare voluit et vidit si sui omnes
sibi firmi et fideles obediunt. Unde una precepta fecit que insit ab
omnibus observari. **Q**uoniam preceptum fuit quod omnes tartari debent immortale
deum super omnes alios deos venerari et in manu deorum fuisse Impera-
torum manifestum. Et hoc mandatum tartari tenuerunt et operunt
quod nomen dei immortalis invocare et ipsum super omnes alios deos
venerari. Unde in omnibus eorum negotiis tartari invocant nomen
dei. **S**ecundo precepit quod computarent omnes viri dimissiles qui poterant
armis ferre et computarent sua precepta quod super qualibet decenario
mille penderetur dimissilis et si decem bellatoribus penderetur dimissilis et si
quille penderetur dimissilis et si penderetur dimissilis et si decem penderetur
bellatorum cum armis. **P**recepit insuper septem duabus tartarorum quatenus
suis precibus dimitterent dignitates et de eis quod erga ipsos faceret
contenti essent. **E**t istud continuo extitit adimpletum. **T**ercium vero
precepit quod si eorum aliquis talis fuit suspensus precepit enim
duos maiores duobus pluribus quod unusquisque ipsorum omnes se pingeretur
sua adducit et sibi manu ipsa caput detraheret. **E**t licet istud man-
datum videretur esse crudelissimum et iniquum non tamen fuit ausus
aliquis in aliquo contumaciter propter metum ipsorum eorum propterea quia
ipsi sciebant esse dux voluntate dimissilis. Unde statim precepit sic fecerunt
Postquam vero vota suorum cognovit et vidit quod sibi usque ad mortem eorum
obediunt. **E**t tunc dux omnes assignavit in quo pati essent eorum
mille quocumque bellator propter eum sequi. **D**ux itaque tartari iuxta Im-
peratoris edictum ad bellum parati equitavit contra illos qui magis de-
lineabant eis dux et illos genibus subiungunt et redacti fuerunt.

qui prius dux fuerant in maxima servitute. **F**ecit quidem Imperator changi-
usem contra alias varias nationes quas omnes dux suo subdidit. **I**mperator
changusem omnia propter succedebant et de inimicis illis reportabat tri-
umphum. **Q**uadam vero die accidit quod Imperator changusem egrediebatur cum
parva militum turba suorum et obviavit inimico suo Imperatori qui erat mox satis plenus
Imperator changusem de leno suis dare exemplum benefacendi in bello voluit
esse simul et dux inter eos. **L**eo enim omnes inimicos detrahendo accidit quod
super quorum se debet changusem fuit cum duobus lanceis in fectus tartaris
quidem qui appropinquavit eorum dux prostratum inter acies bellatorum nulla fuit
alterius spes salutis. Unde verterunt inimicos terga et per fugam re-
dierunt eadem egrediantur. **T**unc omnes infiniti intendunt ad persecutionem
fugientium et de Imperatore prostrato notitiam non haberent. **C**hangusem
evadit et se in primas et quasdam arbusculas occultavit de mortis
periculo evadit. **T**unc de pugna redeuntis campum explorarent
et hinc inde occultatos querebant accidit quod quidam avis cubo fuit dux a
quibusdam appellata demens super arbusculas illas pedat a quibus manifestas
Imperatoria tegebat. **Q**uerentes vero viderunt avem sedentem et prope
crediderunt neminem ibi esse et absque quod querebant recesserunt decentes
mora se si esset hic aliquis occultatus avis ista nullatenus hic sedet
In plenitudine vero noctis Imperator changusem prope metam inimicorum
per devia mercedum tendens pervenit ad suos et narravit eis omnia que
ei acciderunt servitum. **T**artari quidem immortali deo gratias egerunt
et avem illam cubonem per quam post dux eorum changusem credidit
evasisse in tanto honore et reverentia postmodum fuit habita inter eos quod
quicunque potest hie de pluma illius avis reputare se felicem et portavit
illam pluma in maiorem reverentiam super caput. **E**go vero sic mentor
de ista historia in hoc libro de statu causa quare omnes tartari indiffe-
rent super capita plumas portant. **C**hangusem vero de eo quod a tanto
discreto evaserat gratias egit deo et suos postmodum quocumque congre-
gant et prostratos inimicos viriliter invadendo omnes sub iugo posuit servi-
tute. **C**onstitit quoque changusem Imperator et dux omni regionem que erat
circa montem belgiam et eas tenuit et possedit pacifice et quiete don-
um vidit aliam visionem qualis vero illa fuit inferius describetur. **E**t non
est mirandum si in istis quilibet suis temporibus certum non posui quoniam licet
a multis fore querebatur veritatem illam tamen potui invenire qui super hoc
plenarie me docuit. **E**t credo quod talis est ratio quare tempus istarum historiarum

certum haberi non potest quoniam ab Indis tartari hanc non habent et sic
ipsa et gesta rerum transibant absque eo quod ab aliquo notarentur in scriptis et
per consequens oblivioni postmodum tradebantur.

Postquam Changustan omnes terras et provincias que circa montem belgrum pre-
terant suo Imperio subiecit. et illas possedit pacifice et quiete quoad
nocte dicitur in aliam visionem. **V**idit enim militem album qui dixit sibi
Changustan voluntas dei immortalis est surge et eade ad montem de bel-
grum cum gente tua usque ad locum qui tu dices montem de belgrum ex
parte occidentis et occupabis terras et regna illarum duarum gentium que
subiacent tuo Imperio et de ceteris sibi quoniam omnia que tibi dico sunt ex
parte dei immortalis. surge et eade ad montem de belgrum cum gente
tua usque ad locum ubi mare cum eodem monte iungit. ibique descendes
et de super orientem cum .ix. genibus flexionibus nomen deum immortalis ad-
vabis et ipse qui est omnipotens tibi viam ostendit per quam potes co-
mode pervenire. **C**hangustan vero visa visione gaudenter suscepit nec
in aliquo hesitavit nam prima visio deus certa de aliis certitudinem sibi
dabat. **P**ostmodum ergo suae dicitur convocavit et precepit quod cum sequentur
cum uxore et filiis et omnibus que habebant. **P**roperet quousque pue-
nerunt ad locum ubi mare magnum et profundum montis adhaerent nec
ibi apparebat. **C**onstitit aque sue via. **C**onstitit vero Changustan statim
precepit sibi fieri ab imo dei de equo descendit illud idem quod su-
bi facientes de super orientem flexibus genibus nomen adoravit ab omni-
potenti et immensi dei viam et gratiam postulantes de constitum et viam osten-
dit aliquid. **E**t stetit in orationibus nocte illa et mane surgentes
viderunt quod mare per .ix. pedes a montibus recesserat et eis dimiserat
viam latam. **E**t tunc facta fuerunt omnes mirabiles hoc videntes et immensi
deus gratias deuotissime referentes per viam quam patebant viderunt
transierunt et de super occidentem suos gressus properare dixerunt. **C**um
tamen sicut narravit hystorie tartarorum postquam transierunt montem de
belgrum per aliquos dies passi fuerunt penuriam aque dulcis et alia
inconmoda de refertur. **B**ed postmodum puenierunt ad terras et regiones
fertiles et amenas et invenerunt oia necessaria affluente. **P**er plures
dies ibidem moram fecerunt tartari. **B**ed accidit ^{inter} deus quod quedam
infirmas invasit Imperatorum Changustan de cuius consule seueria media

diffidebant. **C**hangustan namque factus ante suam patriam Suorum .xv. filios que
habebat et monuit eos de semper essent diuinites et concordis et eis tale de-
monstravit exemplum. **P**recepit enim quod unusquisque filiorum suorum importaret sagittas
circas et qui habuit omnes sunt precepit mittere quod illas omnes frange et
si valeret ipse quoque duodecim sagittas accipiens illas sunt omnes frange
est ornatus sed non potuit illo modo. **P**ostmodum tradidit sagittas pa-
gendas secundum filios et tertio et sic de singulis sed nullus fuit qui fran-
gere posset eas. **H**oc facto precepit quod sagitte dividerentur et precepit mi-
nor filio quod dimissum frangeret duodecim. **I**lle vero sagittas accipiens faci-
liter omnes fregit. **C**hangustan tunc dicitur se ad filios et ait quod
non potuistis frange sagittas quas vobis dedi frangendas at illi dixe-
runt dicitur eis quod erant omnes sunt et quare fregit illas iste mirum
fuit. **D**icitur quia singulantes et dimissum. **I**ta erat de vobis ait Changustan
quod dimissum eritis diuinites et concordis tam diu durabit
Imperium vestrum. **B**ed quando eritis diuini. **D**icitur dicitur ad nihil
reducendum. **M**ulta alia bona exempla et mandata dedit eis Changustan
que adhuc reuerent a tartari obsequantur et in ydomate
ipsorum deunt. **P**asce Changustan i. constitucos Changustan. **P**ost
hec vero antequam decederet Imperii sui constituit successorem sapientem
oraculum et meliorem filium quem habebat et fecit eadem fidelitatis
preparari ab omnibus sacra. **C**um omnibus percompletis Changustan de-
cessit et hacacac filius eius fuit postus in sede Imperatorum patris
sui. **B**ed antequam finem huius hystorie imponamus dicemus qualiter me-
tartaros non minus plurimum dicitur. **I**n memoria enim .ix. genibus flexio-
num qualiter tartari fecerunt in nomine immortalis dei in monte belgrum
postquam eis precepit miles albus et latitudo viarum per quam
transierunt deum montem. **I**n tanta reuerentia sunt nomini numquam quoniam
saltem reputant. **S**ed quousque soluit Imperator aliqua preterire
oportet quod sibi offerat. **N**on res si vult quod recipiat. **S**unt exemplum
gratie et quod felicia spectant et bono. **E**t talis consuetudo usque ad
hodie inter tartaros obsequatur.

Hacacac qui in Imperio patris suo successit fuit homo strenuus atque
prudens. **A**lexavit enim sui et fidem et obediendum et quia ipsum
toto tempore obsequauerunt. **R**equirit enim hacacac qualiter posset

29 Imperator
tartarorum
XVIII

Asiam subjugare et primo voluit experiri potentiam Regum Asie q̄ p̄sonali
se mouit et cognoscere voluit p̄ncipem fortissimū de p̄s contra ipsum
p̄cedit p̄uenit q̄ si contra potentissimū obtinere victoriam alius facilius
subiugaret. **¶** Itaq̄ equitum bellatorū cūsumit et dedit eis capitaneum
strenuū et sagacem qui vocabatur **Gelisabada** p̄cepit q̄ eis q̄ debent
fieri. **¶** Asie orare et p̄emptare illarū regionū condicionē et statu
et si forte inueniret aliquem p̄ncipem cuius potentia resiste non valent
dilectio non p̄cedit sed ad ipm̄ celeriter remearet et tunc cum reboe
sui exercitus se mouent enim ille p̄ncipe bellatur. **¶** Sic hocca cam p̄
cepit sic extitit adimpletū. Nam capitaneus p̄dictus **Gelisabada** cu
comitū cepit. Asie quere regiones et regna et magnificatur
subito et ex magnato Cuitates et castra amicū hitatores possent
tutelam aliquam parare. Quoscuq̄ inueniebant arma etantes
gladio m̄gulabant sed ipm̄ qui consuebat equos arma et dictualia
capiebat sedm̄ q̄ m̄dignia requiebat et semp̄ dilectio p̄cedere
comitatur. **¶** Puenit itaq̄ tartari usq̄ ad montem magnū cotas
a quo montē d̄ Asie p̄funda usq̄ ad montem ^{maiorē} Asiam t̄stus nec
haberi potuit p̄ter voluente em̄dam ipm̄ Cuitatis quam Rex
Alexander fecit construi et firmari super quodam districtu maris
cocto quod mare etiam tangit ipm̄ motem. **¶** Sed p̄dicti tartari
ingressi fuerunt ita subito Cuitatem et eam dudic taliter occupant
q̄ spes d̄ fensiois cuius extitit denegata. **¶** Omnes vero hitatores
illius Cuitatis nemine respuato fuerunt duo tartarorū gladio inter
empti. **¶** Postea quidam muros Cuitatis funditus diruerunt et in
regressu eorū nullum forte obstraculum inuenirent. **¶** Itaq̄ Cuitas alex
andrea fuit antiquit̄ notata sed hodie appellatur ab illis qui de
gunt in illa patria. **¶** Postea ferri. **¶** Cumq̄ tartari moram t̄ferent ad
diruendos muros illius Cuitatis firma int̄uit Regni **George** de
eorū aduentu. Unde quidam potens p̄nceps nomine p̄natius qui
Regni **George** tunc t̄p̄e gubernabat congregauit magnā mlti
tudinem gentis sue et in quadam planicie que vocat̄ mogat
tartaris obuiant. ibiq̄ cum illis plūm̄ iunuit et mlti ab eorū
parte ceciderunt in bello. **¶** Demū vero **Georgium** d̄erunt in

13
fugam et fuerunt duriter debellati. **¶** Tartari vero per dictas suas condie
p̄cedentes puenierunt ad quandam Cuitatem **Saldam** Turque que arseron
Sulgariter m̄cipatur ibiq̄ intellegunt per quosdam homines patrie quos ce
perunt q̄ **Saldamus** Turque erat p̄e cum exercitu copiosū. Unde Tar
tari non habuerunt audaciam ulterius p̄cedendi. **¶** **Saldamus** vero Turque
de aduentu tartarorū numeribus intellecto contra ipsos mouit cum
festinonā castra sua. **¶** Tartari quidem p̄cedentes q̄ tot et tantis in
imīs non haberent potentia resistendi p̄clum̄ outantes per aliam
diam reuersi sunt ad d̄m̄ corp̄ quem inueniunt apud quandam cui
tatem que vocatur **armalech** et narrauerunt seriatim quidquid eis
acciderat et quidquid inueniunt post q̄ discesserunt ab eodem. **¶** Postq̄
vero hocca cam intellexit terrarū condicionem et statim cogitauit q̄
nemo erat in illis partibus qui sue posset resistere potestati. Unde ordidit
terrā Asie facilius subjugare. **¶** Coram se igitur docuit tres filios q̄s
habebat et d̄m̄q̄ dedit magnam copiam bellatorū et diuitias et
armamenta in magna quantitate et p̄cepit q̄ separatim irent trias et
regiones Asie eorū d̄m̄ subjugando. **¶** Et p̄cepit p̄mogenito qui vocabat̄
Jochi q̄ d̄eris p̄tes occidentis diriget suos gressus usq̄ ad flum̄ **Euphr**
et iulibit ne t̄stus dilectio aliqua t̄me qm̄ intendebat maiorem Asiam
p̄sonaliter intrare. **¶** Sed filio nomine **Bacho** p̄cepit quatūq̄ d̄eris sep
temtūm arripet iter suū. **¶** Amori vero filio qui **Cagada** vocabatur in
iulit de d̄eris meridien sua effigia ordinaret. **¶** Et hoc modo d̄m̄q̄ si
lios et ipsos ad regna acquirenda Asie destinauit. **¶** Postea vero dilatant
se cum suis exercitu per terras et p̄uicias ita q̄ pars sui exercitus
usq̄ ad Regni **Cachu** se extendit. **¶** Et alia pars tenuit t̄rse Regni
Th illis vero partibus Tartari comorantes trias quibus circabant tota
licet d̄d̄sterunt. **¶** Serumptē experit̄ ydola adorare quonā omnes fere
illarū regionū hitatores ydola adorabant. **¶** Et licet p̄dicti tartari
ydola colerent de d̄m̄ est semper tamen constebantur diuī m̄or
talem esse certis p̄ponendum. **¶** Hys itaq̄ sic peractis hocca cam elegit
quendam ducem strenuū et p̄udentem qui vocabatur **Bayco** et de
dit sibi p̄p̄. **¶** militem tartarorū qui vocabant̄ **amachi** i. conquistatores
et p̄cepit quatūq̄ recta tramite per illam diam incedent quam d̄m̄q̄
p̄ tartari sup̄us nominati nec d̄lerent moram trahere in aliquo loco
quousq̄ ad Regni **Turque** p̄ueniret et temptarent si posset resi
stere potentia **Saldam** Turque qui moris amice alios p̄ncipes Asie

XIX
23 imp
21 80
Post hec autem hococa can diem clausit extenu et successit sibi in impio
quidam eius filius qui vocatus fuit Enioan et ipse modico tpe dixit Quis
des successit quidam eius gsaingues qui vocabatur gaungocan qui fuit
valentissimus et prudens et multas inimicorum suorum subiecit. Unde quidam
tamq magnanimes per mare catas cum manibz se tulerunt ad quandam
insulam capiendam et dum in obsidione illius insule perant heres illarum
primus qui valde fuit Ingeniosus misit homines qui se miserunt in aqua et
sub nav in aqua erat mangocan Imperator steterunt tandem q illam navem
in locis pibus pferant aqua quidam de noctur paulatim ingredebatur
in navem nec aliquis pvidebat quousq navis illa funditus est demersa et
mangocan fuit totius suffocatus. Tartari vero qui cum eo veniunt rediunt
fron suum cabilacay Imperatorem et dnm elegerunt. Iste cabilacay. ply.

Chagadai tertius filius hoccad cum omni gente sua quam sibi pater suus co-
asserat versus meridiem equitavit et puenit usq ad partes interiores inde
multa quidem iuuent depta montes magnos et tras ardas et totaliter

Electus na p per illas terras non potuit. tunc imo, amittit gentem et aliam maxi-
ma quantitatem. Tunc vero vertit iter suum de suis ecclesiis et post multas la-
bores puenit ad fratrem suum Iohannem et que sibi in via acciderat enarrauit. Tunc
vero compades sibi suo de terris quas adquisierat sibi et genti sue pui boni
bonigna concessit. Et ista duo fratres sunt postea huiusmodi et post hodie ipsorum
heredes insunt amozant. tamen heredes minores fratres maiores heredes reue-
renam semper portant et contra portantes suos dunt pacifice et quiete. Et
ille qui Iohannem suum nunc tenet docetur. Barach.

Anno dñi millesimo. lxx. felix recordationis Rex Armenie dñs Artimus videns
q Tartari subingant omnia Regna regiones et terras usq ad Regnum turge
accepto consilio sapientia cogitavit ad Imperatorem tartarum vix psonalis se tunc
ferre de captare posset facilius suis benivolentia et amorem et secum
Iure ppetui pacis. Sed pmo tñsmisit dñm Sambaldum Comesta-
bilem regni Armenie fratrem suum et postmodum securus posset ire. Tunc
frater regis cum magno exercitu et pulchra gentu amonia accessit ad dñm
tartarum et negata pro quibus missus fuerat optine adimpleuit. Derumpit
per quatuor annos tñt moram anteq ad pua veniret et
postq redijt omnia que dederat et fecit periosus enarrauit. Tunc pntur
tandate rex armene recessit occulte et cum modica gentu comitatus. Tunc
tabat ^{enim} agnosci in regno tñque per quod ipm tñsire modis omnibus
oportebat. Sed sicut deo placuit Goldanus turque fuit turpiter delectat
per quendam ducem tartarorum quem rex armene invenit et suu notaa sibi
dedit. Cumq ille Capitaneus intellexisset q rex esset armene qui ad Ju-
patorum diriget suos gressus honorifice suscepit eundem et secure fecit
eum qdua usq ad regnum Cumane et elera portam etiam ferri. Tunc de
invenit rex alios qui ipm qduxerunt quousq puenit ad civitate Amalech.
Tunc Artimus tartarorum Imperator et dñs respicebat. Tunc Artimus Artimus
de adventu regis armene es papue q postq tñsuerunt tartari montem
Belgiam nullus magnus pnceps eis venit in occursum. Et ideo cum mag
benivolentia et honore rex armene est susceptus. Deditq Imperator regi de
maioribus domus sue qui cum assiderunt et in omnibus honorarent
et ipse Imperator fecit regi magnas pias acq dona ita q post hodie
narratur de impensis sibi gratias et honore. Rex quidem armene postq
post des aliquos requieuit supplicavit Imperatori quatinus sup expediret

negotiorum pro quibus vendit intendere dignaretur et daret sibi licen-
tiam redimendi. Imperator respondit q hoc faceret liberaliter et libenter
et q valde gratus erat sibi de eo q ad Imperium suum venerat
sua spontanea voluntate. Unde secure poterat petere quicquid vellet.
Rex igitur armene cum deliberatione septem petens petiit. Primo
enim rex armene petijt et rogavit q Imperator cum gente sua convertere-
rent se ad fidem christianorum ptebus alijs omnibus delectis et se ac suos
facere baptizari. Secundo petijt q rex et amicitia inter christianos et tar-
tarios firmaret. Tercio petijt q in omnibus tñs quas tartari acqsi-
runt et acquirere possent omnes ecclesie christianorum et clerici illarum sine laici
sine religio ab omni servitute essent liberi et exempti nec quidq ali-
um solvere tenerent. Quarta petens fuit q placeret Imperatori dare sub-
sidium et Iunam ad erigendum sepulchrum dñi et etiam sciam de mandis
saracenis et restrictionem fidelibus christianis. Quinto requisivit q daret in
mandatis illis tartariis qui regnum tñque subingant de iure ad destru-
endum civitate Bassac et calis qui erat doctor et caput pte p fidi
halomet. Sexto requisivit ut sibi concederetur privilegium pte quatinus ab
omni tartariis papue regno armene ptingentibus auxilium posset habere
tpe oportuno. Septima petens talis fuit scilicet q omnes tñs Judeorum
regis armene quas saraceni abstulerant et postmodum redactis fuerant
sub potestate tartarorum regi armene restitui deberent. Et insuper q postq
tñs rex armene posset acquirere omnia saracenis illas habet et tñs
pacifica et quiete.

Artimus igitur petentibus regis armene omnibus intellectis facis fecit
peres et consiliarios suosq a quibus accepto consilio regi armene
in sua pua constituto coram omnibus astantibus sic respondit. Rex
rex armene de longinquis ptebus ad Imperium meum venit non q pulsus
sed bona sua et pua voluntate. Dedit nos suis supplicationibus amere
in his papue que sunt licita et honesta. Dehis itaq regi armene dixi
q pte eas acceptantes omnes faciemus cum de beneplicito adimpleri.
pmo quidem ego Imperator et dñs tartarorum me faciam baptizari et
colle fidei xpi et omnes illos de domo mea in nate pte a filijs spe se
baptizati tenebunt fidem qua hodie tenet christianus et alijs artibus meo

Impio consuetudine consilium qd faciunt illud idem. **N**on intendimus violenciam facere aliam
nam fides violenciam non requirit. **A**d secundam requisitam talis respondens qd solu-
mus qd per perpetua iugum meo tunc et christianos ita tunc qd des qui pmo
christianos nro estis qui ad impium nrm venit. principale fiduciam des qd tunc
debeat qd christiani pacem et concordiam erga nos et nros sicut nos et qd des
et illos fideliter observabunt.

Dominus etiam qd omnes christiani ecclesie et christiani ecclesie eiusdem ordinis ex-
stant sectares sive religiosi gaudeant in omnibus et in nrm impii privilegio
libertatis nec liceat alicui eis inferre molestiam aliquam sive dampnum.

Super facto tre pte dicitur qm si possemus comode nos ponaliter demerere
ob reverentiam dmi nrm ihu xpi. **R**ed quia habemus multa in hys potius qd
pedire frim nro halasno dabimus in mandatis qd gerant istud sicut deat dicit
per amia ad effectum et eruat civitatem iherosolimam et totam terram
eam de paganorum manibus et ipsam restituat christiano. **S**uper facto etiam
calif de baldac dabimus in mandatis laico capitaneo tartarorum qui fuit
in regno turque et alijs qui circa regiones illas iuvenit qd omnes obedi-
debeat frim nro et solvunt qd calistam in capitalis iuramentum punitur
et totaliter destruat. **D**e privilegio vero quod querit habere rex arme-
nie super habendo subsidio tartarorum solvunt qd illud privilegium dicitur pmo ei
plendari voluntate et illud firmius libenter confirmari. **A**ltius quidem de
hoc qd rex armenie requirit qd terras regni per saracenos ablatas et pstra
q tartaros occupatis sibi restitui faciamus. hoc etiam geremus liberaliter
et libenter. **S**olvunt qd frim nro halasno ipsas terras restituat suis de solvunt
in super et mandamus qd de terris acquisitis per nos contra pfidos saracenos
pnt castra deo regi in augmentum et robur regni sui de spali gra gerant.

XXIV **P**ostq vero angustias petitiones regis armenie liberaliter adimplerunt et
confirmavit privilegia inde facta qm voluit baptisum suscipere facere
cum et baptizatus fuit per manum eiusdem epi qui erat cancellarius
regis armenie et ante illi de domo sua fuerit baptizati et multa alij deusq
populi nobiles et magnates pcedunt in sup illas qui sequi debebant. **H**ala-
sno frim nrm pro subsidio tre pte. **E**nteraverunt et go halasno et rex
armenie ambo fuit quousq tulerunt magnam fidem pphiam. **H**ala-
sno quosq cum suis exercitu copiosius transiit undiq regiones et terras
anteq rex mensuram pacem libere totum regnum ppar dno suo subdit
et quid tunc rex regni ppar carabat dno et rede fuit facili subin-
gati et occupavit quidem absq resistance ante duas dies ad regionem

37 **I**llam **A**ffasum degunt. **I**sti affasum erant homines infideles nullam hntes lege
vel fidem nisi sicut pnceps illorum illos instruebat. ad cuius mandatum se sponte
et de facili offerrebant. **H**abebant autem isti affasum quoddam inopugnabile
castrum quod tadage vocabatur. erat autem illud castrum omnibus neqre pre-
munitum et ita forte qd a nulla parte timebat insultum. **P**recepit halasno
eundem duo. p. tartarorum quos dimisit in custodia regni persarum quod sub
iugum de est dem quod castrum illud obsidet quousq illud caperet ab
obsidione nullatenus reassumeret. **I**nde tartari in subpdone illius castri se-
terunt per. p. anos tam hyeme q estate. **F**inaliter deo affasum se red-
diderunt ppter defectum castri et non ppter defectum ductuatum vel alioquin
De vero tempore quo halasno circa obsidione castri dacabat et custodia
regni ppar rex armenie accepit ab eo licentia redeundi qua longo tpe
petat exa regni. **H**alasno deo honorabilem licentia dedit regi et in
necessu eidem gemit multa dona et mandavit laico qui erat in regno tur-
que quousq regem armenie qdua faceret secum ad moritur regni sui
unde post trium annos et dimidium spacia reversus est artemus arme-
niam ppar per manum ihu xpi.

Postq halasno de negotijs regni persarum sicut erat decens et nrm. **XXV**
ordinavit tntulit se ad quandam amenam pueriam que vocabatur **Sor-**
lech ibiq tota estate dedit se solatis et querit. **P**er quoq hyemis tem-
pore obsedit civitatem baldac in qua residebat **Califfus** qui dicebat
migr legis et recte perfida mahometi fratq halasno ad operatum
venire. **P**ro tartarorum qui erant in regno turque. **P**ostq gens sua
fuit undiq congregata insultari fecit undiq civitatem que violenter
et absq more appendio fuit captas. **A**nte vero saraceni illius civitatis
fuerunt traditi gladio dire moras nisi forte aliqui pauci tunc nro
qui per fuge remedium evaserunt. **C**alif quidem captus. **V**in. fuit adductus
ante pnam halasno. **I**uvenit fuerit in baldac tante dimoe et thesauri
copia qd rex credendum erat esse totidem in residuo huius mundi. **E**t capta
fuit civitas baldac anno dmi millo ducesimo quinquagesimo octavo.

Postq deo halasno de civitate baldac fecit suum triplicatum et manu **XXVI**
ditu calif ante suam pnam est adductus. et precepit qd totum eius
erant ante se ponetur. **P**er. **V**idus halasno tantam copiam thesauri
prijt a calif cognoscis ne totum fuisse tunc hoc quod videtur. **I**taq aut ille

quare ergo cum tanto thesauro non conocabas sapendarios et dicimus ut
te et terram tuam defenderes a potencia tartarorum. Respondit ille quia crede-
bam se satis sufficere gentem meam. **Kalonus** vero dixit **Calif** tu es ingr-
et doctor cum credideris in lege mahometi et a tuis precibus honoraris
^{talas} ~~Sed~~ itaq; ingr et tantus alioru alio abari non debet. et quia aurum
scisti aurum libes. tibi ergo dabimus in cibum omnia ista p'p'ia que tantu
disposuisti. et cepit poni califum in una camera et ante eum p'ci ma-
garitas et aurum et nihiluit ne alius cibus vel potus p'pararetur
eidem et sic infatibilem vitam emisit et auarus ille finit amare
ecce vnu postea califus extitit in calduo

XXVII Postq̃ vero halasemus occupant halas et terras alias circūciras
iussit dimittas et p̃ncipas quas acquisiverat per duces et viros sicut
sue placuit sollicitudinis et p̃cepit q̃ p̃piani tractarent honorifice et longi-
ne et sarracenos iussit poni in maxima p̃uitute. Halas q̃ deo q̃dam
erat d̃cos nomine doctores que p̃piana erat de p̃pione illorū regum
qui iuxta stellā in oriente venerūt natiuitate d̃ni benedicti et impetrat
ista d̃na deuotissima p̃piana licentiam d̃nū d̃m omnia sarracenos tepla
et m̃hibenda ne solompnitates de cetero fiant in nomine mahometi. Unde in
tanta p̃uitute fuerūt tunc positi sarracenos q̃ nō erant ausi d̃m
apparere.

XXVIII
Postea vero halasius per dñi am spaciū regnauit misit ad regē
armenie q̄ ueniret cum gente sua ad ciuitatē rosas in regno me
separauit quia intēdebāt neupare terram suā et ipsam restituē
cipiamus. **R**ex abonius b̄. me. aīo hylari et uolūdo arripuit uer
sum cum magna plōz diuoz equitū et peditū cōmītū quia tūc
tūc regnū armenie in tam p̄ssero statu erat q̄ facere poter. xij.
equitū et s̄. peditū armator. **E**go qui hoc tpe ^{uico} ~~ma~~ b̄di p̄ssu
phibere testamū dicitur. **E**uūq̄ rex armenie uenisset sicut mandauerat
halasius et super neupatione terre s̄c̄ sit colloq̄m habuisset at
rex armenie halasius. **T**ūc Soldanus halapi tenet totū regnū s̄mre p̄n
cipatū In quo quidem regno s̄c̄ ciuitas h̄stū est sita a postea in
tendūq̄ acq̄sere thām suā sicut m̄l̄p̄ dicit̄ s̄mo est ciuitas
halapi obp̄denda que caput et n̄grā totū regnū s̄mre inuenit. **S**
si ciuitas halapi m̄o subdat dñs alias thas om̄es pot̄is s̄c̄ati

obtinere. Consilium itaque regio placuit halasno unde fecit obsideri civitate
halapi que erat fortissima civitas / muris arciballata. plena p[ro]p[ri]o et
divitijs opulenta. **C**artari vero cum matibus subterraneis coniugis
arcibus et balistis et alijs armorum generibus varie insperant. Unde
p[ro]p[ri]o civitate q[uod] erat impugnabilis credent[ur] ipsam tamen. p[ro]
dier[um] fio occuparunt. **I**n ipsa quidem civitate halapi divitiar[um] militum maxi-
ma est junctura. **E**rat etiam quoddam castrum in medio civitatis quod se per
xj. dies tenuit postq[uam] civitas potuit occupata. **T**enui vero illud castrum per
meatus subterraneos exivit occupatu[m] et capta fuit civitas halapi et deinde
regni p[ar]te fuit per tartaros occupatu[m] anno d[omi]ni millesimo. cc. lx.

Quando Seldonus halapi qui vocabatur melconaser et morabatur tunc ipse
in civitate Samasi intellexit quod civitas halapi esset occupata et capta fuit
exor sua cum filiis qui erant ibidem/ reseruit aliud consilium in seipso nisi quod
ad pedes venit flexis genibus misericordiam postulando sperabat enim per hoc
quod sua duceret et filii sui sibi redderentur et parva aliqua donis ad tenendum. Seldonus
tamen fuit in sua opinione deceptor quoniam haladonus ipsum cum filiis et uxore ad reg-
num per se destinavit de absque inquietatione aliqua terras sibi possideret.
Hiis igitur sic pactis de spoliis conquestis regi armenie contulit magnam partem
addiditque sibi de terris quas adquisiverat de quibus rex armenie accepit aliqua
castra et ea fecit muniti iuxta plenariam voluntatem. Hoc hoc autem hala-
donus misit pro principe antiochens qui regio armenie gener erat/ et ipsum
principem plenius honoravit et sibi concessit privilegia graviora et terras sue iurisdictionis
quas occupaverat sarraceni ipsebus restituit et que ad dominum suum pertinerent
misit quod eidem principi redderentur libere et quiete.

¶ Post q̄ haldenus ordinavit omnia que fuerat ordinanda circa custodiam haly-
damas et alias terras que occupant circuea. ¶ Cum intendit se differre
ad regnum Iherosolimitanum eruedu de manibz sarracenoz et illud restituere et
proprie et ecc̄e suae quidam venit nova p̄s et ista ferens de obitu p̄s sui et
narrans qualiter Imp̄m tartaroz post mortem mangocay nullu fuerat
Im̄m vel regem et q̄ eius adventum corde expectabat et cum ponent in
p̄de p̄s sui Haldenus quoq̄ hys immobibz intellectis de morte p̄s sui fuit
magna tristitia oridentus et cogitavit ad p̄p̄ia removere Imp̄m suscep-
tus. ¶ Ordinavit itaq̄ quendam nobilem gulaga nate et istum constituit dūce
p̄s tartaroz quos in custodia regni p̄rie deliquit. ¶ Et p̄cepit q̄ haly et
alias terras christianoz restitueret christianis. ¶ Quo facto haldenus fratrem necessi-
tarius suum orientem dirigens gressus suos et p̄cepit q̄ filius eius Abaga

terram suam et eamque soldanus pmissit uadere etiam abaga quicunque
illos tartaros vel terras eas offendere cogitaret. Et per istam compem
et pactum quicquid soldanus fecit cum illis tartaris potuit uade ppiamus
et eorum terras facilius occupare. Et post hoc ppiam amiserunt. Quia
cum auctore et plura alia castra et terras quas in regno suo possi-
debant sicut plenus gemit in libro conspectus. Godefridi de belono. Sed
et ad apostolum redamus de istis et pluribus alijs nos oportet breuit
pertransire.

XXXIII **P**reterea soldanus egypti londocdar doctus ita fuit fortissimus quod
posse regni armenie conquassant licet esset tunc ipse balde potens
et multa regibus inferret gravia sarcinas terras eorum multimode sua
fraude. Sed accidit quod rex armenie cum magna comitatu suorum uenit
ad domum tartarorum londocdar. Vero soldanus egypti hoc sciens cogitavit
regni armenie intrare sed non potuit personaliter illa dicere. Unde
misit dum sibi capitaneum loco sui cum armatorum maxima quadam ate.
Filius vero regis armenie congregatis omnibus qui potant arma ferre
in metu regni obuiam ut infidelibus agerent cum quibus bellum
duci miserunt. Denique fuit armeniensium exercitus debellatus et de duo-
bus filiis regis fuit unus captus et alius fuit occisus in bello. Baracem
vero itaque per terras regni armenie discurrere fecit totam planitiem
debellarunt deuastarunt et bona infinita inde asportauerunt in ppiam
maximam detinuerunt. Quod deo inimicorum potentia multum erunt et
posse ppiam regni armenie fuit multipliciter diminuta. Rex vero
armenie qui semper sollicitus conabatur ad destructionem infidelium et exal-
tationem fidei ppiam in bellis infidelissimis rumoribus regni sui fuit do-
plum perbatus et agitare cepit qualiter inimicos perire posset et
inferrum comodum et suauem. Unde multo tempore ppiam ad abaga fac-
torem suum misit ipse inducens ad subsidium terre sue et ppiam et
ad destructionem fidei ppiam in bellis infidelissimis. Abaga vero qui guerram ha-
bebat cum tartaris quicquid ppiam ppiam pretendens respondit quod no-
piterat preces regis illo tempore adimplere. Rex quidem ppiam quod
se celeriter ut doceret non potuit habere subsidium tartarorum misit
suos nuncios ad soldanum egypti et trigas cum illo misit. Inuenit et
firmant ut de carceribus soldani posset redire natum suum soldanum
quidem misit ad regem quod si posset sibi reddere quendam suum ppiam. Abaga

39 **A**bagar nomine quem tartari detinebant captiuum et restituit sibi capite
halapi que haladum. Addit sibi ipse restituit natum regis ppiam liberta-
ti. Unde rex armenie erga tartaros laborauit tantum quod in exercitibus
suis sibi dederunt langalastar soldanum secum. Unde soldanus restituit
sibi regis et recepit ppiam suam et castrum de thar-bach restituit rex
soldano et alia duo castra fecit duci ad requisitionem soldani. Et hoc
modo filius regis armenie dux suorum fuit de carceribus mancipatus.

Post de modicum ipse ppiam bo me rex artans qui ppiam ante reg-
num tenuerat et multa bona fecerat ppiam regni et dux suum tulit
filius suo de egypti carcere liberato et ipse remittens modum ppiam
nunc in ppiam ppiam armeniensium ppiam. Suscepit sicut regem et
deceit fuit macarius mutatis ppiis nomine iuxta consuetudinem armenie
ex qui in ingreditur religionem mutari fecit sibi nomen. Post
de modicum tempus rex artans qui factus est monarchus requieuit
in pace ad domum suam. Abaga vero dux suum apollo. Abaga vero.

Filius regis artans bo me rex suorum fuit strenuus ac prudens et regnum
suum ppiam gubernauit et dilectus fuit omnibus a tartaris et a suis. Inter
fuerunt ipse ppiam per tartaros destruere sarcinas. Et accidit quod
abaga quosdam diuites suos qui sibi guerram mouebant debellauit
et longe a terris suis fugauit. Abaga vero ipse soldanus egypti
londocdar cum toto posse suo fuit ingressus regnum turquie et ibi multos
tartaros in se interfecit quia plures ciuitates et ville conuise fuerunt
ad eius obediendum et mandatum. Nam quidam quidam sarcinas noue
puana erat capitaneus tartarorum in regno turquie et iste rebellis effec-
tus conabatur omnes tartaros de regno turquie perire et fugare.

Abagar quidem hys rumoribus mactis ita festinauerunt cum tota sua ex-
ercitu equitum quod xl. dies in debet. xl. pagis. Soldanus quoque
subito tartarorum aduictu mactis ppiam potuit retrocessit non tamen
potuit recedere ita celeriter in tartari qui velociter sequebantur attingent
exercitus sui suam in metu regni egypti in quodam loco locato pas-blanc.
Inuenientes itaque tartari in possessione custodia quodatus sarcinas cepe-
runt duo nulla equitum armatorum. Repaunt etiam quicquid domos cordis
qui in illa regione degerebant. Abaga dux suum acquirere. Quenit quoque
abaga ipse ad ppiam egypti sed per sapientiores consilium fuit ne illis
precedat ppiam estum. Terra enim illa est calida blanda modum et tartari
vel eorum aliqui qui a longe veniunt festinant non potuissent sustinere.

pondus laboris et estus unde Abaga redijt in turqiam et fecit dissipari
et destrui omnes tinas que reddiderunt se soldano spuana de o capite et
ipm cum alijs suis sequacibz more tartarorum per mediu fecit scindere
misit q in omnibus ciuibz quos comesturus erat penderet de ciuibz illis
p ditione de quibus ipse abaga comedit et dedit amabz suis pcedibus
comendandis et talem ultionem sumpsit abaga de illo puana pessimo
pcedore.

Postq vero Abaga de regno turque sua dona compleuit et sui repleti
fuerunt diuitijs et pdis maximis quas cepant contra inimicos sui sui
per et rebellos fecit ad se regem armare qui in eis societate ei et grecan
et sibi pcedibus regna turque possidendu petuit. Ipse de o tamq sa
pient et discretus de tanto dono abstulit abaga interea gratas et atten
tione regu turque se curabat et cunctis pcedibus se non posse sufficere
ad duo regna comode gubernanda eo ipse pcedibus pcedibus egredi et a
in integro posse suo et ad germanorum regu armare totis ciuibz cona
batur quare satis videbatur pcedibus ad defensionem regu armare pcedibus
consilium adhibere. Consilium tamen rex armene de abaga de regno tur
que talis ordinaret q de rebellionem militum dimitteret. Ipse dicit
dum in terra aliam pcedibus pcedibus in terra turque abagum
tartarum plurimz diuitum qui tinas regeret et pcedibus gubernaret.

Abaga vero consilio regis acquiescens nup pcedibus voluit consentire
q pcedibus aliquis dnm et potestatem aliquam obtineret.

His itaq sic pactis supplicauit rex armene quatinz ad libera aciem
terre sancte dicit daret abaga subsidium oportuna q abaga pcedibus
facit libera alie et libent. Et opeluit abaga quatinz mittentur milia
ad Aspionem et alios reges et dnos xpianus parat occidentis de ad
subsidium dno se mittent et veniet et cum dno as pcedibus tunc pcedibus
traderet possent in custodia xpianis. Unde rex armene ad pcedibus suam
redijt et milites suos misit ad sumu pontificem et alios reges et
dnos pcedibus occidentis. Et postq abaga super regis turque ordinant
ea que fuerant ordinata ad regem corastem ubi curiam suam dimiserat
est reuertit.

Benedicere Soldanus egypci an tartari dampnum et dedecus intulerit ut
sunt superius est. pcedibus integre pcedibus possit ad ciuitatem damasci

obijt subito mortifero veneno potatus. De quo optiam orientis fuerit
omnes magna iocunditate repleti et pcedibus ceperunt multiplici con
tristari nam post morte Sasladum appellauit se nulla tam strenui
dum habuisse. Post mortem benedicere factus fuit soldanus egypci
nomen natu eius qui tamen pcedibus medicum ipse pcedibus de dno fuit
pcedibus per quendam pcedibus sui est nomen sui dnm dnm pcedibus et
factus fuit soldanus egypci. De quo plenius in sequentibus dicetur.

Terms itaq veniente quo abaga moue intendebat castra sua
ordinant q mandogamus fuit sumus ad regem Arrie pcedibus dnm. xxxv
tartarorum equitaret. Et pcedibus soldanus daret bellis contra
ipm dnm pcedibus se haberet et pcedibus opponendi se soldanus ciuitatem no
habet terras Arrie occuparet et loca et custodienda tunc et pcedibus
aus nec inde pcedibus. qm regem egypci potentis mada intendebat Aspionem
mandogamus itaq iter arripuit et per dnos suas pcedibus regno ar
mene pcedibus. Unde rex armene ad eum daret cum magna equitu
comitibus. Ingentes vero regem Arrie fuerunt totam pcedibus dnm
pcedibus. Ipse ad ciuitatem hamas que ciuitas hodie appellatur et in
moderate pcedibus habet pcedibus. In facie vero istius ciuitatis est quedam
placidus balde pulchra ibiq soldanus egypci congregauit at gentes
suas cum tartaris bellatur. Sarraceni igitur ex una parte et pcedibus
dum tartaris ex aduerso magno pcedibus pcedibus. Rex de armene
cum pcedibus qui regibz datus dextrum cornu pcedibus pcedibus pcedibus
missionem dnm pcedibus pcedibus. Ipse ad ciuitatem hamas et per tres loca
cas dnm a cedendo dnm pcedibus. Conestablis etiam datus mandogamus
mor qui locabatur aliam aliam partem datus soldani pcedibus dnm
ut et per tres datus pcedibus. Inimicos ipso sine misericordia occidit
Ipse ad quendam ciuitatem que datur Arrie et dnm credidit pcedibus
dum pcedibus pcedibus et ecce mandogamus qui nup daret dnm
pcedibus de quibusdam sarracenis qui vocauerunt in lingua arabea bedu
ni. absq ratione causa tunc cum comitibus sua retrocessit campum
victorie dnm de post se dimittens regem armene et aliu dnm
sui qui inimicos facit pcedibus. Cumq soldanus qui omnia crediderat
huisse vidit campu belli dnm dnm ascendit quendam montem
cum quatuor milibz armatis pcedibus se tunc. Rex de armene
rediens de conflictu dnm non pcedibus mandogamus fuit pcedibus
pcedibus cognita dnm de qua q datur post ipm grege suos dnm
Abas vero pcedibus dnm et capitaneus tartarorum in regione illa in

fugerunt saracenos per biduū expectant per dies dñm sūm angus-
dum post ipm stat delectat equitasse de inimicis et patriam sub-
negaret de quibus fuerat victoriam sperant. **Agmēta** quidem vitare de
necesse angusdam post ipsum gressus suos ipse et sui celeriter direxi-
runt et pueriles ad flumē euphrates invenerunt mangodama ibi autē
per octo dies pacem expectantem. **E**go tpe nro vidi qd pro dñico de
factu ducis illi qui pñs victores pñterant postmodū fuerunt dñici
Post hoc deo tartari ad corp pñam redierunt. **A**pe deo armene in
illo itine mēta passus fuit mēmoda labores et dampnasnam pñer dñam
longitudine et pñeriam pabulis equi fuerunt taliter fatigati qd mēdē
non valebant et sic separatim et dñisim pñam regis armene per de-
nia mēdentes a saracenis in partibus illis argentibus invocabant
sepās et absqz misericordia cedebant. **I**nde maior pars totius pñ-
oris regis armene fuit amissa et pñeres quasi omēs pñerunt. **I**nde
et istud mēdētū mangodama accidit anno dñi millesimo et lxxvj.
Postqz **abaga** hēc omia mēlloxit ad suos omēs pñpñs man-
davit quatinus pñmōde volūtis aliquibus ad custodiam dñicam
ad eum cum omibz alijs accedere festinarent. **C**umqz **abagalam**
suūm pñam dñicū angustat contē pñdam pñerū et
gentem suam si dñs gessit. **E**t ecce quidam filius dyaboli saraceni
de regno per saip venit et dñicū qd abaga familiant pñebant
pñit tūcā dñm qd in dñā eadem de **abaga** et frī suo mēdē
mandagomē dñicū mōrtiferū pñarūt ex quo omibz pñdēlor
decessunt. **V**itam mēdē octo diebus pñam tñtes pñ-
hēc pñlus pñtraverunt fuit postmodū compata dñas hūi rē qd
hēc in partibus fuit confēssū. **E**t obiit abaga anno dñi millesimo et
lxxvj.

XXXVII **P**ost abitū dñi ^{abagha} congregaverunt se omēs maiores tartari et consti-
tuerunt dñm et Imperatorem dñm quendam filium halacū qui **tan-**
goda pñis nōmē vocabatur qui alios frēs suos pñcessat in dñ-
bus. **T**empore quidem fuit ^{pñer} dñm fuit sibi baptisimatis pñtū
et dñicū fuit in baptisimatis **nicholau** et postqz fuit pñte
et atqz pñter pñtatem saracenis quorū cōmē sātē dñit effū
fuit pñssimū saraceni et nūmāns fidei pñiane **malomet** cui volūt

39 21
appellari. **E**tō suo cōmū mēbatur facere qd omēs tartari cōmē tñm
ad pñam pñfidi malometi. **E**t quibus violentia mēre pñstū non au-
dēt alliebat dñm grāis et honore. **I**nde tpe ipm malometi cōmē
mēsi fuit mē mē tartari ad fidem saracenis et pñam pñt adqz
evident apparuit. **P**recepit mēp istē filius dyaboli malometi omēs
eccēas pñmōp dñm et mēbuit nē dñā audēt de cōmē celebrare.
Ecce tñm quōqz et dñm pñfidi malometi pñcepit palam et dñm
hēc pñt pñdēti. **E**xules et pñmōs fēat nē. **E**t in civitate **tamr**
pī cōmē pñt eccēas dñm fūditus. **I**stē mēp pñtōs filij
malometi ad pñdēti egēti mēdēs pñles et iugē pacis et cōmōdē
pñm pñdēti et pñt omēs pñmōs in tñs suis dēgentes cōpñlō
effū saracenos aut corp capita dētrūcare. **E**t hēc quidē saraceni
fuerūt magna pñtātē replētī. **P**ñm dñm tñs et tñm mēdēbat
nē eis aliud rēpñbat mē dñm mēm invocare. **I**nde tñm pñtōs
nē pñmōp fūmāy mēdēy qd dñm pñtōs tñs rēdēt. **I**stē
etiam istē dyabolus malometus ad regem armene et ad regem georgie
quatinus ad ipm accēdēt. **I**nde mōra. **E**t pñm suūm rēnētes ad mē
pñre mēdētū cogitauerūt contē ipm potius cum armis se dēfēdē
et tñm mēdētū. **E**m aliud rēmedū adhibere. **C**umqz pñpñdēles sub
dñm illius pñssimū malometi in tanta essent cordis amara dñm pñm
qd mōri potius qd dñm affectabāt. **E**t ecce dñs qui pñantes in se mēl-
latē dñm cōpñdēti tñm mēdētū omibz pñmōs nāy quidāy frē
et quidāy nepos istius malometi **argon** fuerūt. **I**stē malometus pñt
mala fēat que ipse faciebat contē et rebelles. **E**t istē significauerūt
cōbilitatū magno Imperatori tartarorū qualis istē pñssimū malometus
suorū dēpñs dñm dñm effectus fuerat pñdēti saracenis tartaros
quōtēmp pñerat mēdētū de effēdētū etiam saraceni. **C**usaudēti
Imperator **bilacan** fuit pñm pñt dñm et malometo pñpñdēti mā-
davit quatinus corrīgē se dēlēt et a suis malis opibz abstīnēt et
aliqz pñdēt contē ipm. **H**ys itaqz mēllois malometus pñtōs mag
fuit indignatē replētus et tantūm laborat qd fuit mē pñt fēm
suū et de nepote suo cogitavit fūcere illud idē et fuit cum pñt
copias de argon nepotē suū caperet et tēdēt. **A**rgon dñm qui
tante pñtēti tñm rēpñdēt nāy valebat mōrtē pñt et quoddāy
castrū pñtū est ingressus. **D**ñm dñm illē mēdētū filius

maometus dñi castru obsedit et finalit argon se reddidit mahe-
meto cu tertiis pactis et cōvenionibz intellectis videlicet q sibi et
suis bñs et dñis servaretur. **P**ostq dñs maometus eam tenuit arge-
tēdit eum constabli suo sub custodia gducendum et rēns suos est
transmissus pinguasset pceptu dñi hac filios et uxorem. **T**unc
per dñs octo transmissus pinguasset pceptu q omē post illum q
cedit paulatim. **C**onstabli suo misit q occideret argon nepotem
sui occidet et caput eius transmissu sibi ferret. **H**ys ergo sic ordina-
to maometus pcepit alios festinare. **T**unc illos qui de o mandatu
susceperat tanti sceleris adimplendi fuit quidam magnus et potens
quem abagacay mitneat pater istius argon qui pietate motus suos
in quibus pcepit qfidebat etiam docuit et nocte illa armati cōesta-
blū et suos qsequaces gladio iugulavit et argon de carce et morte
piculo liberavit et dñi super eos eum fecerunt qmōdā aly fuerunt
ohedientes suis bñplacitis et mandatis. **H**ys itaq sic peractis argon
eum cōmittit suis fidelibz maometu fuisse celeriter psecutus et
psonalit. illum cepit anteq ad civitatem tauriss pveniret. **S**uo capto
misit ipm in sua pñcia per mediu detinuit. **S**ic obijt ille ~~cū~~ canis
pessim? maometus Inimicus dei et fidei xpiane anteq duorū annorū
spaciu in suo dñio percomplet.

XXXVIII **A**nno dñi millo. ^{mo}. ^hxxv. post mortem maometi eam Inimicus fidei
xpiane / argon filius abaga tenuit dñm pñs sui sed ppter veni-
tiam Imperatoris / eam noluit appellari quousq Imperator mandaret. **E**t
super hoc argon misit ad Imperatorem tartarorū suos nuntios spā-
les suos Imperator benigne suscepit et de necē pessimi maometi
fuit plimū qsolatus. **Q**uē Imperator confortavit argon in suo dñio
et voluit q eam ab omnibus decerneret et fuit plus alyis suis pē-
cessibus honoratus. **I**ste argon fuit aspectu pulcherrimū et valde
fortis et dñm suū sagaciter et pudentē rexit. **X**pianos dilexit
et plimū honoravit / etiam xpianorū quas maometus destruxerat
reparavit. **Q**uē ad eum venerūt rex armenie rex georgie et aly
apponet et Inimicus de dra sta erui et libari posset de manibz
paganorū. **A**rgon quoq benigne respondit q libenter faceret qd

39
posset ad honorē dñi in illis et fidei xpiane et super hoc intendebat.
fidera pacis componere cum vicinis et melius toto posse suo posset intendi
ad pldam papam et gnam. **C**umq argon in hoc bono pposito per seue-
rans pacem queret et concordiam cum vicinis et ^{ecce} anno quarto annis sui dñi
fuit deo placuit tñsmigravit. **E**t successit sibi quidam fr̄ eius nōm Begacan
Et iste ^{fuit} mīnus valis et mīus valens dñs quem dñs tartari habuissent sicut
inferus destrahitur.

Anno dñi millo. ^{mo}. ^hxxv. post mortem argon / fuit eius Begacan sibi successit. **A**nno
in regno. **I**ste Begacan nullam legem habebat vel fidem. **A**d arma penitit ut
metil habebat. **S**uus erat deditus luxurie et pccō / et in sibus ducebat tam
q brutum al vitam suā. **S**uus ingluvie faciendo supflus potibus atq aliis
per spaciu pccō amorū metil faciendo aliud preter miseriam suam. **S**uus fuit
exosus et ab extraneis dispensus. **C**um deo fuit a suis pccōibus suffocatus.
Post obitum ipius factus fuit dñs quidam eius vfangues nōmē Baydo et
iste fuit in fide xpifidelis et rectus et magnas xpianus impendisset grās
sed subito defecit sicut f. infus expmctur.

Anno dñi millo. ^{mo}. ^hxxv. post obitum Begacan Baido tenuit dñm tartarorū. **A**nno
Iste tamq bonus xpianus redificari fecit ecclesias xpianorū et pcepit q nullus
audet dogma maometi pdcare mō tartarorū. **Q**uia nō plicati erāt illi
qui pccōm tenebant p fidei maometi / baido noluerunt pati mandatu / et ideo
ecclie miserunt nuntios ad casanū qui fuit filius argonis et pmissit sibi
dare dñm baido et ipm facē dñm super eos si vellet reuocare fidei xpiane / ca-
sanus vero qui pūm curabat de fide xpiana et dñm affectabat qessit q
faceret quidq vellet / et ppter hoc casanus fuit rebellis. **Q**uē dñs congregavit
gentem suam et dñm ardet casanū capē / pditionem eū quā grās sua ordina-
uerat ignorabat / et ecce omēs illi qui pccōm maometi tenebant fugerūt
ad casanū et baido eum pūissimū reliquerunt. **S**ed quidam videns se a suis
omnibus derelictum reuerti et fugere cogitavit / sed a persequētibz Inimicis
fuit mortuus fugendo.

Post mortem dñi Baido casanus tenuit dñm tartarorū. **I**nitis sui dñi nō
audebat autēre pmissiōnibus quas fecerat illis qui ipm in dñio psequerūt nō
pūm enarrato qui maometi sequebūt fidei et pccōm / et ideo austeri
se ostendit nimis xpianus. **P**ostq vero in sede sui dñi se firmavit / cepit
honorare et diligere xpianos et multa fecit in bñta sua ad cōmodum et pōl-
tatem xpianorū / et sarracenos non modicu detinuit. **E**t pmo fecit occidi
multos magnates qui ei suadebant / cotidie de sarracenos fidei adhereret et p-
sequetur crudelissimū xpianus. **P**ost hoc in mandatis dedit tartaris sibi

qui in domo suo erant quatinus in praesentia essent armis et omnibus ne-
cessariis praeiunctis quamquam intendebat soldanum invadere et ipsum de struere
si valeret. Et hoc mandavit regi armenie et regi georgie et omnibus alijs christi-
anis primum orientis. **T**empore itaque veniente cassanus gressus suos direxit
per viam de kaldac ^{quidam} ~~quidam~~ capitaneus inter suos arripuit per aliam
viam sicut per casam fuerat ordinatum. **Q**uando cassanus pervenit ad
terras soldani fecit omnes tartaros congregari. **S**oldanus vero qui loca-
batur melconasur intellexit rumoribus de adventu cassani iam congregantem
posse suum et venit cum antiprino apparuit ante civitatem ramen que est
ita in medio regni syrie ut refertur. **C**assanus quidem intellexit solacia
militum qualiter soldanus posse suum congregantem ante eum et ideo ad
abscondendum alios velle noluit. **E**xpendit tempus suum sed res tunc erat
ad locum ubi soldanus erat et se posuit ex adverso. **P**er viam dicitur
in quibusdam partibus in quibus erat habundantia pabulorum pro regno iunie-
torum. **I**nde precepit cassanus omnibus suis quod ibi starent quousque equi possent
requiescere a labore quem passi in via fuerant celerrimè deinde. **I**n pace-
tate vero cassani erat quidam sarracenus peditum nomine capras qui fuerat
capitaneus demasae et fugerat ad cassanum propter metum soldani qui intende-
bat ipsum carceribus mancipare. **I**ste capras a cassano recepit gratiam et
honores et in eo cassanus plurimum confidebat. **I**ste peditum male dictus per-
traxit suas notificationes soldano cassanum consiliarium quod sciebat se in ipso. **I**ste
cassanus in pabulis illis esse intendebat plurimum deinde de die in diem requies
equos suos qui erant multipliciter fatigati. **S**oldanus consilium quod pertraxit
ad pugnam. **P**roinde in equis adversarius erant fessis et viribus vacanti qua-
facillè posset de cassano dictorum reportare. **S**oldanus egypti qui apud
ramen cassanum prosequeretur expectare licet ^{noctis} ~~noctis~~ inde recessit. **A**rguerunt
tamen consilio peditum et cum electa militum parte suorum equitum festinans
de imperio insultum facit in cassanum. **E**xpectantes quidem peditus cassanum
notum fecerunt adventum soldani. **C**assani igitur gaudent educti de suis castris
equitarent secundum vias ordinatas. **E**t viriles receperunt inimicos. **C**assanus vero
fugie audaciter cum illis quos circa se habere poterat equitarent obviando soldano et
tandem cum pluribus propinquantibus cum magna militum electorum consilio non potuit
evadere. **E**t sui qui dilatasti erant per campum de requiem darent equos
non potuerunt ad eum accedere festinantes. **I**nde cassanus precepit milites qui
secum erant descendere et de illis in arborum facie delidit murum. **E**t cum
in arboribus et sagittis impeteret inimicos qui lapides habentes cum se delossum

32
23
perabunt. **T**artari itaque descendunt de equis et in circuitu ipsorum positi
erunt equos suos et acceptis in manibus arcibus et sagittis expectaverunt
inimicos quousque sagitte possent ad eos comode pervenire. **E**t sic omnes tartari
sunt sagittantes qui in hac arte mirabiliter sunt periti equos pedentes tali-
passerunt quod ante alios sequentes ceciderunt. **I**nde illi qui sequebantur et qui
lapides habentes cum se delossum perabunt ad pugnam. **I**nventos prodeunt
prostratos precipitabant ipsi etiam super illos. **I**nde de multis sarracenis duo eua-
perunt pauci qui non essent prostrati aut sagittis tartarorum letaliter. **I**lluc val-
nerat. **E**t soldanus egypti qui in arce illa erat factus potuit revertere. **S**ta-
turus hoc videns statim precepit equos ascendere generum suum. **E**t invadit dicitur
inimicos. **E**t ipse fuit primus qui soldanum nomine arce est ingressus. **E**t cum dicitur
cassanus cum modica suorum bellum sustinuit prostratos et occidendo strenue inimi-
cos quod tartari dicitur et per arces ordinati venerunt ad pugnam. **T**unc incipit
omnes arces bellatorum ludis pluri. **E**t duravit altercatio inter eos invicem ab
arce solis usque nonnulli. **F**inaliter vero soldanus non potuit resistere audacie ca-
sani qui de manu sua mirabilia faciebat. **E**t sic vertit in fugam soldanus cum
omnibus sarracenis. **C**assanus quoque cum secretum suorum proventus fuit usque ad
noctis caliginem. **I**nimicos duosmodi occidendo. **I**nde tanta fuit ibi strages
sarracenorum quod tota terra respersa fuit corporibus mortuorum. **E**st hoc
nocte illa cassanus requieuit in quodam loco vocato Comertum gaudens in
effabiliter de triumpho quod contra sarracenos obtinuerat nam dicitur. **E**t hoc
fuit anno domini millesimo. **C**assanus de mercurij ante natum domini.
His itaque sic pactis cassanus precepit audacem capitaneum suum qui vocabatur XLII
ayalay quod cum pluribus equitum tartarorum prosequeretur soldanum usque ad desertum
egypti quod distabat a campo belli per xx. dies et ultra. **E**t quod apud
gazeram expectaret eum mandatumque misit quod ipse rex armenie cum
cederetur. **E**t ipse et ayalay peditus cum pluribus tartarorum equitum ante diem
precedentes soldanum et suos fuerant celerrimè proventus quousque vero
sarracenos attingere poterant gladiis ingulabant. **E**st tunc vero ca-
ssanus misit ad regem armenie quod rediret quia intendebat obsequium dimittere
et ayalay prosequitur soldanum sicut habuerat in mandato. **R**ex igitur
armenie rediit ad cassanum et ayalay passit inimicos quos capere
poterat persequendo. **S**oldanus vero fugit die noctisque domedarios ef-
taudas et in secretate quorundam sedumorum qui eum conducebant habila-
tia miserabiliter est ingressus. **S**arraceni quidem duosmodi fugerunt
sicut operabantur melius receptum. quorum magna pars precepit per viam

Tripolis qui per christianos habitantes in monte libani fuerint omnes crudeli-
 miter facti. **P**edemur itaque virge armenie ad casam iuvenit quod cunctas ha-
 mes que camelis dicitur reddiderat se casam. **T**atim erat in soldani
 et gentes sue quod in casis camelle custodiebat fuit ante casam p-
 sentiam deportatum. **C**um thesauri multitudo optata infanta et mirati
 fuit omnes super ea quod soldanus tantis divitiis secum tulerat du-
 intendit preliari. **C**asamus itaque congregatis illis divitiis et multis
 alijs que lucrati fuerant post triumphum. **D**ivisit omnia liberaliter
 inter suos. **E**x quibus omnes locupletiores sunt effecti. **E**go vero qui hac
 historiam compilavi in finibus omnibus negotijs que tantum habuerat
 facere cum soldano a tpe halensis. **S**ed nunquam vidi vel audire de alijs
 duo tatarorum. **I**n duobus delus plus faceret quod casamus. **I**n pma
 de belli cum pia qualitate suorum. **C**um soldani et magna copiam
 divitiarum plenum sustinuit et de persona sua taliter se plauit quod inter
 omnes alios bellatores famam et laudem multa est adeptus et de probita-
 te sua narrabit inter tataros in secula seculorum. **S**ecunda de de
 tanta fuit libertas et liberalitas cordis sui quod de omnibus divitiis
 et infinitis thesauris quos acquisierat. **N**on me suos distribuit
 et divisit quod in sua sorte non retinuit nisi dum eum et quoddam
 agar. **S**upremum plenum scripturam soldani in quibus continebatur. **M**is
 armatorum status egypti et redditus ipsius terre et filia et alia omnia
 distribuit liberaliter. **E**t est deum. **H**ec erat proprius admirandus
 qualiter in tantillo corpore tanto virtutis copia poterat inveniri.
Nam me. **E**t quidam vir potuisset statim moris aliquos repuri
 neque turpius aspectus. **O**mnes tamen alios in probitate et virtutibus
 excedebat. **E**t quia iste casamus ipse modo fuit. **D**ignum est quod de
 suis gestibus plenus quod de alijs narremus. **S**oldanus ille qui fuit
 de bellis per casam adhuc vivit. **P**receda illi qui ad sarracenos
 intendunt. **P**receptum et gratiam poterunt multa summe documenta
 in modis plenis melleis quibus casamus de agarum victoria reportavit.
Postquam casamus per quip deo spaciis regnavit et divitiis immensa
 tales inter suos divisit. **E**t superius est expressum per detas suas
 procedendo iter suum direxit ad civitatem damasum. **C**umque omnes

damasum struerunt casam advenit tunc erat valde ne si casamus eos
 caperet violentis absque misericordia perirent. **E**nde de consilio sapientum
 et concordia omnes suos ad casam muros transfugerunt et multa dona sibi
 obtulerunt et claves civitatis. **C**asamus itaque domos receptis et clavis
 civitatis damasum. **P**recepit murem quod redirent et victualia sufficientia exortu
 faceret parare et nullatenus dubitarent. **I**n civitatem damasum locabat
 pro sua camera reservare. **P**recedentibus vero murem exultatione ingenti
 casamus postmodum equitavit quousque pervenit ad flumen damasum
 cum littore tentoria sua fuit. **Q**ues damasum miserunt magna dona ca-
 sans et de victualibus de duntaxat exortu habundant. **M**anifestum est quod ibi casam
 per. **P**lures dies cum civibus suis preter illos quos miserat cum ayolay
 apud gaziray eum expectabat mandatum. **C**umque casamus taliter moraretur
 in civitate damasum et daret se. **S**oldanus et quiescit ecce immores bene-
 runt de quodam consanguineo suo nomine haies qui ingressus fuerat regnum persarum
 dampna non modica inferendo et quia dubitabatur ne deus per se fecisset
 faceret supplicabant casamus quod ad patria remearet. **H**is igitur intellectis
 casamus precepit maiori duci exortu sui qui locabatur. **C**atholassa greca
 reverteretur. **A**d custodiam regni syrie tataris etiam que apud gaziray mo-
 rabantur. **I**nspexit casamus quatenus obediret catholassa quem dimiserat
 loco sui. **P**ost hoc quidem ordinavit casamus capitulos et rectores super
 qualibet civitate. **E**t addidit quod civitatem damasum custodiendam capchas
 peditari superius nominato. **I**ndum eum casamus cognoverat de illo summi
 docuitque casamus regem armenie et suum sibi reservavit. **R**ecessit
 dixit libent. **E**t adfirmavit etas quas atque summi in regno syrie persarum
 si hic essent. **E**t eis regent et tenerent. **E**t quia midum venerunt
 catholassa dalmum mandatis de eum venit persarum statim restituit
 eis omnes etas quas olim tenebant. **E**t misit ad reparandum castra de
 eis subdum. **E**t iuniorum. **H**is itaque taliter ordinatis casamus arri-
 puit iter suum tendens de suis mesopotamia. **E**t cum ad flumen eufrates
 pervenisset mandavit ad catholassa quatenus dimissis ayolay cum quibus
 magis ad eum cum residuo exortu venire celeriter perarent. **C**atho-
 lassa fecit sicut recepit in mandatis. **E**nde statim molay in custodia
 regni syrie pro casamus. **S**uadente capchas peditore transfudit se
 molay cum gente sua de suis partes iherusalem. **E**t manifestum est in quodam
 loco notato. **G**am. **O**bi erant bona pastua pro iuniorum. **E**t finis est.

Vemente capthac p'dictus qui Jam dudum cont' casam concepit falsi-
tatem occulte misit Soldano q' daret sibi Damascum et omnes terras q's
casam in regno Syrie occupauerat. Et Soldanus p'misit capthac q's
restaret cum in dno regno Syrie sibi daret p'petuo ciuitatem Damasci
et de thesauro suo magnam partem et breuem suam sibi t'et et in h'ore
Inde capthac. rebellis effectus post modum ip's p'parauit. fecit omnes terras
alias rebellare p'p'o em erat illor' in estu estu ip's. in quo tartari neq'
unt equitare. Quando ayolay vidit q' Damasci et omnes alie die rebella-
uerant non fuit ausus stare ibi cum tam modica gentium quantitate
unde per breuissimam viam mit ad regnum mesopotamie et p'posuit casano
omni que in regno Syrie euenerant. p'rat in casano deo tunc non
poterat aliud fac'e p'pter estum estu ip's in quo non poterat t'as
syrie intrare. Sed supra littora magni fluminis eufrates flum' fecit
maxim' apparatum et h'emale t'pe demente p'misit cotholossa cum p'p'o
tartaror' et p'cepit eo q' uent' antiochiam et p'inde conuenerent rege
armenie et alios xpianoe in regno ap'li regentes et aduenerunt eo
sibi et ip's casanus cum robore sui exercitus sequenti. Quando itaq'
cotholossa fecit sicut habuit in mandatis acceptis em. p'p'o. equitum
tartaror' per dictas suas p'cedens antiochiam applicauit. p'inde misit
ad regem armenie q' ueniret. Unde rex armenie absq' mora cum suo
exercitu equitum et xpianis qui erant in ap'ro miserunt q' ueniret
ad seruiciu ihu xpi. Unde xpian' absq' mora dispendio de aduentu tarta-
ror' rumoribus intell'is eunz galias et alios lignis p'uenerunt usq' ad
ausulam antiochensem. Et applicauerunt ibidem dno t'p'i. s'p' regis xp'li
qui erat milicie dux et rector. et agr' domor' templi et hospit'at'
et conuent' co'p'et dnm p'mpti et voluntarij essent xpi seruicia d'
implere. et ecce rumores uenerunt de quadam infirmitate a qua ca-
sanus laborabat talit' q' de eius conalescentia medici p'p'o abant. Unde
p'p'uit cotholossa redire ad casanum rex eunz reuerfus fuit ad armeniam
et xpian' alij qui uenerant ad ausulam antiochensem redierunt in ap'ra
Et ab hac eunz negotiu inceperunt tunc s'c' fuit totalit' elictum
Anno dno millesimo. ccc. primo

XLIII

Anno dno millesimo. ccc. primo casanus congregato exercitu op'is p'uenerunt usq'
ad flumen eufrates intendens regnum syrie intrare et Soldanum destru-
ere ac p'etam totam p'fidi ayadometi et t'ram suam liberare et
restitue xpianis. Tartaror' quidem timuerunt de aduentu casani et
dum in bello sibi diffiderent esse p'ces totam terram suam combusserunt

ante faciem tartaror' ita videlicet q' collectis singulis et alijs in t'ra crescentibus
et alibus et omnibus in castris et in montibus congregatis residui totius ignibz
denastant de eunz tartari uenerunt victualia non immanent neq' pabula p'p'o su-
menne. Quando casanus intellexit qualis fecerunt aguerij et qualiter dissi-
uerant totam terram. Videns q' equi per t'ras illas taliter denastatas non pos-
sent sustentari accepit consilium remeundi super flumen eufrates illa h'eme
et deis t'pe demente dnm h'et le morpent pullulare p'fice it' suum. Tartaror'
eunz curam de equis habebant q' de p'p'is quia dnm p'us et d'li abosant esse
p'p'o. Descriptis quodammodo non curabant. Unde casan' misit p'p'o rege armenie
qui sine mora cum gente sua ueniens sup flum' littora se locauit. Tanta
em fuit illa gentium multitudo q' exercitus casani per tres dies extendebatur
per longum a quodam videlicet castris quod vocabatur rocabo usq' ad aliud
castrum vocatum labire. que castra absq' insultu reddiderunt se casano. Tunc
casanus taliter super flumen moraretur tempus congruum expectando ut
posset p'fice tota sua et terram suam de sarracenis manibus liberare
ecce dyabolus inimicus fidei xpiane obstatulum m'leuit. Nam bardo sup'p'
notatus terras casani iterum m'leuit et fugauit gentem suam qua reli-
querat in custodia ciuitatum et m'la m'leuit. dampna sicut casano
p'p'it enarratum. Unde p'p'uit casano q' ad p'p'ia remearet et mo-
p'p'uit posset ingredi regnum syrie et uoluntate suam d'ce ad effectum.
Casanus quidem fuit p'p'm p'turbatus p'p'o eo q' tam d'ni differebatur me-
tus t'p'i. Et p'p'cepit tamen q' cotholossa cum p'p'o equitum tartaror'
regnu syrie m'leuit et caperet ciuitate damasci et omnes h'itantes
diffenter gladio iugularet et p'cepit q' rex armenie uet eunz eo. Quia
no itaq' ad p'p'ia redeunte rex armenie cum sua gente et cotholossa
cum p'p'o equitum tartaror' regnu syrie sunt ingressi et uenerunt ad
denastando usq' ad ciuitate hames ubi credidit Soldanum exercitum iuu-
nir. Noua uero certa didicit de Soldano q' esset in ciuitate gazare
inde nullatenus necessus. Unde rex armenie et cotholossa fecerunt
iuuadi ciuitate hames et illam diolent ceperunt et omnes quos iuu-
merunt m'assine in illa ciuitate sine misericordia p'emerunt. Ibiq' iuu-
merunt d'ni op'iam et magnam multitudinem armatorum. Tunc uero
p'uenerunt ad ciuitatem damasci. Cum damasci dubitantes miserunt
ad cotholossa suppli postulando quatin' eis concederetur iudicium t' dia-
ne et post modum eius d'clutati exponunt se et sua. Tunc quidem iudicium
eis fuerunt p'p'o. P'p'cepit p'p'o de tartaror' qui t'as uenerant dis-
currere quosdam sarracenos ceperunt quos ad cotholossa transmise-
runt ut ab eis inquireret certa noua. Cotholossa igitur intellexit q' p'p'o
damasci per duas datas et aut. p'p'o. sarracenos qui Soldanum aduenerunt

xxv

25.

cotidie expectabant. Quo audito Catholossa subito equitum festinavit et pervenit
ad locum in quo morabantur illi. Sarraceni qui Catholossa ibi applicuit erat
hora quasi septima sed ante paulo per unum horam vel duas de nocte unum Soldanum
Catholossa qui illos. Sarracenos plos audierat occupare in sua opinione
fuit aliquantulum despondens. Ceperunt igitur consulere de agendis et fuit consilium
quod requiescent nocte illa et Inimicos in crastinum Impugnarent quia iam dies ad
de passu declinabat. Catholossa qui suspenderat Soldanum et etiam gentem suam
notuit in hoc casu nequiescere consilio aliam viam perire sine mora acies or-
dinari et Inimici ducit. Sarraceni vero de loco in quo stabant nulla
tenus recesserunt quia a quodam lacu et a quodam monte erant. De duabus
partibus Inimici et scientes quod Tartari absque eis in modo ad eos accedere non va-
lebant. Cuius Tartari credent Inimicos et ecce ante eos quidam
vinulum Invenit qui nisi in certis locis transire non debet. Unde multum
tardaverunt antequam possent pertransire vinulum. Superdum. Sed postquam Catho-
lossa et Rex Armenie cum minori parte suorum vinulum transierat Inimicos qui
se opposuerunt plures debellaverunt et deinde ad montem fugaverunt eosdem.
Soldanus stetit nec de loco in quo stabat voluit se morare credens ibi stare
per nos noctis vero caligine demerente Catholossa suos congregavit in unum
et prope montem tentoria sua fixit. Sarraceni qui non potuerunt
de die vinulum transire non fuerunt in se invicem aliorum Inimici. Tunc vero
die deinde exortus se paravit ad pugnam. Soldanus vero noluit exire ad pug-
nam nisi scilicet sed stetit se sicut poterat defendendo. Sarraceni vero pu-
tauerunt et conabantur. Eorum etiam Sarracenos sed nullo modo potuerunt
durante quoque insultu a manu deus nonnulli Tartari propter defectum aque quam
non Invenierunt nocte illa vel die. Ibi et tedio fatigati recesserunt et dimisso
Soldano per turmas et acies ordinati paulatim unus post alium recesserunt quod
usque venerunt ad plantam Damasci. Invenit habundantiam aque et pas-
cua valde bona et ordinavit Catholossa esse ibi quousque hominibus et equis.
Dixerunt requies oportuna de nocte redirent ad pugnam cum Soldano.
Hiatores vero Damasci scientes quod exortus Tartari erat in illa plani-
tie collocatus aquas fluvius per montes et vinulos distinxit dimiserunt
quadam nocte et antequam octo horis noctis pertransissent aquae tantum ex-
ierunt ubique quod Tartaros oportuit fugere festinavit. Cuius quoque illa est
multum tenebrosa et via fossata essent plena aquis et propter superfluitatem
temperaque nulli Inimicos apparuit. Fere omnes fuerunt confusi. Et multa alia
armata et harnesia fuerunt amissa in illa planitie propter aquas et etiam

Ino dicitur in
tartarorum
damasci

plures homines suffocati et inter ceteros Rex Armenie plura dicitur ami-
se. Tunc vero die per misericordiam Inimici aquas picula evaserunt
Sed cum arcus et phylacteria tartarorum cum quibus populi plerumque et alia
arma eorum essent taliter madefacta quod illa non poterunt exere. In illo
statu fuerunt taliter stupescit quod si Inimici eos persecuti fuissent nulla
penitus evasisset imo potuissent illos capere velud aves. Tamen vero pro
illos qui equos amiserunt incedentes paulatim in octo diebus spatio ad lito-
ra magni fluvii Euphrates sunt reversi. Nec aliquis Inimicus in suis
fuit illis prosequi quousque. Postquam vero pervenerunt ad fluvium quod ne-
cessario oportebat transire naves et sicut melius poterat absque ponte dum
fluvius esset turbidus et inflatum propter habundantiam pluviarum multi
perierunt in eo Armeni Tartari et Georgiani et multi etiam equi fuerunt
in fluvio suffocati. Et sic accidit quod non propter Inimicos poterant sed cum
et mala gelu gelu ad propria remeant. Et hoc Infortunium dicitur evenisse
eo quod Catholossa noluit accedere gelu aliorum nisi sapientibus crediderit
illa picula facile evasisset. Ego de fratre Inimici amicum suum proferet si
fuerit super hac materia loquor. Plurimum quod dicitur multumque deinde et hinc
nam hoc factum de eo casu plene similia picula caute valeant evitare
Res enim que consilium aguntur semper consueverunt suorum laudabilem obsequium
sed ad propositum redimus.

Postquam vero Rex Armenie fluvium Euphrates pertransiit non sine am-
issione suorum. Decevit ut ad Casam antequam ad suam patriam remearet
unde ad Civitatem matrem suam duxit de figura ubi Casanus tunc quiesce-
rebat. Casanus quidem suscepit regem Armenie honorifice et benigne
eo propter quod in omnibus segeperat Inimicos et prudentem super amissionem
vero quam fecit super aquas. Rex Casanus est plenus compassus et propter
fecit illi gratias spales. Nam plures exierunt quille Tartaros qui semper essent
ad custodiam regni expensis Casani. De regno turque propter tantam
summam pecunie regi datur quod de qua posset quille alios milites ad sua servu-
tia retine. Rex quoque accepta licentia a Casano ad Armeniam est reversus
et Casanus plures precepit et dicit quod vigilaret fortiter sagaciter et pro-
tecto se personaliter. Postquam vero rediit.

Rex vero Armenie ad terram suam sed postquam ibi applicuit parum hinc
de quiete nam per totum illum annum fere mensis quolibet Soldanus misit
magnam copiam armatorum qui totum regnum depredabant et propter

XLV

XLVI

Gratias igitur ago deo meo quia regnum Armeric hodie est in statu es-
sano et pacifico reformatum papae per regem Juvenem filium quendam
dñi theodori dñi luone qui tuncq[ue] g[ra]tose modis in tutelis illustrat
omnibus regnicolis est speculum, gratum et creditur firmus et p[er]petu-
us in dieb[us] s[an]c[t]i regis Juvenis Regni Armeric ad statum p[er]f[ec]tum
reducetur.

37

XLVII

Tattai rex tartarorum dñm suū tenet in regno cū armis in quādam ciuitate que vocatur Gara moria. Potest enī sicut dicitur. Is. 47. equū gregare ad pugnam. Isti non tamen cōmendant in facto armos sicut hōes capam sicut equos hēant meliores. Quis monet isti guerum cum gente caribanda. Quis enim regno hungarie. Quis inter se. Sed ad quos tattai tenet dñm suū in pace...

Parvula sui habet dnm in regno. Iste maioris et morat in civitate

causis. Quia potest ad pugnam. ut. q. equitum. ut refertur. dicitur tamen sunt
nationes. dicitur sunt. et bene multi. natus. Capay et tathai populi manent
guerram cum carlenda sed ipse defendit sagaciter terram suam. Carlenda
quidem mouet guerram Soldano egypti. contra quem antecessores sui se
pue pugnaverunt. Preterea et reges capay et tathai libenter eunt
carlenda de terra sua si valerent sed non possunt licet sint potentiores
eo. terris et gentibus ut est dicitur. Et hoc est ro. quare carlenda
potest resistere tante potentie Inimicorum. et defendere terram suam. Apia
enim in duabus partibus est diuisa. Una est cum Apia profunda et ibi sunt
Impatores turtarorum et illi duo reges superius nominati. Alia pars vocatur
Apia maior et in illa moratur carlenda. Preterea sunt etiam salum
sunt die per quas posset morari de apia profunda ad apiam maiorem
Una videlicet via est per quam itur de regno turgistan ad regnum pple
Alia est via que dicitur leberdenc que est prope mare ubi alexander
gstrator ciuitatem vocatam porta ferri. sicut in hystorijs regum cu
mamie plene gmetur. Alia via est per mare maius que trahit per
regnum achab. Per primum dum non possunt ingredi gentes capay in
terram carlenda absque ingruo et labore. eo quod nulla paluda Inuenerunt
pro equis. Quia ad multas dicitur quia terra illa est siccata et deserta et
inter se possunt puenire ad illas. et habitatas. equi totaliter deficiunt
Preterea fume autem essent ita fesse. et duris euacuati quod a minima qua
titate Inimicorum possent facili deperdi et sic nolunt arpe illud
iter. Ex parte vero illius die de dei bene possunt gentes tathai hie
ingressum ad regnum carlenda sex mensibus anni salummodo tpe hyemali
sed alioquin fiat per mediam dierum fieri magna lassata et muni
meta in quadam loco qui vocatur cyba. et ibi tenet semper carlenda
populi tpe hyemali custodiam. ac corpi qui custodunt ne transiant In
nuia. Gentes vero tathai multoties temptauerunt occulte transire per
diuam illam sed non potuerunt aliqua conueniam in quadam planicie
vocata aegry per quam illos oportet venire sunt in hyeme quedam
aues magnitudinis fassanorum que pulcherrimas plumas habent et vo
cantur seppiracy. Unde quando aliquae gentes ingrediunt illam pla
niciem statim fugiunt ille aues et vadunt ad planiciem magnam per
illa lassata et custodiunt insensum et illi qui sunt deputati ad custodia
illius loci per illas aues manifeste agnoscunt. quippe sunt Inimici. Unde

al. leberdenc

ad defensionem optimo sunt parati. Per illam vero diuam que est ex
parte maris maiore nunquam venire temptauerunt propterea quia ibi est reg
ni abbas quod est tris et gentibus bene militum. et hoc modo car
lenda et sui antecessores de fenderunt. Quia modo videtur terram suam
a tanta potentia Inimicorum.

Tartari sunt ab alijs nationibus gentium modis et moribus sic diuisi. ^{quo de gentibus tartarorum}
per duo posset illorum diuitas explicari. Primum enim diuisi sunt in simplices et in compositos
opibus maciunt nomine. et credunt et confitentur dno deum immortalis. sicut
do deum non reuerentur videlicet per Ieiunia orones et afflictiones seu ad
bonum opus. Tartari non reputant perni hanc ut facere et si quis corpi di
mictet. formi more equi sui deum debet pascere. arderet deum mortali
offendi. Fornicationem et luxuriam non reputant esse perni. Aliter ducunt
exores et secundum consuetudinem tartarorum oportet quod plures ducat nouerit
sua et frat. Exorem quodam fratre sui post mortem ipsorum et thorum fa
ant cum eisdem. Tartari in fco armorum sunt strenui bellatores et
sunt obediens corpi dno plus quam alie nationes. Nulla stipendia habent
tartari ab corpi dno. Immo dno corpi posset ab eis auferre quiddam si
absque contradictione curis. Quia in exercitu neque alibi dno tartarorum
nichil eis dare tenetur. Immo oportet eos dare de pdis et benedictionibus
quas accipiunt contra corpi Inimicos. Tartari pecuni ducunt baculos
equas ac alia multa. Tac libet et carnes comedunt equorum. Tartari
in equis sunt agiles et in armis prompti. Proprie cum arcibus et sagit
tis. pedes vero non possunt nisi pigre. Tartari in plijs statim
cognoscunt voluntatem dni sui seu duas lude absque labore ab corpi
duabus tartari gubernant. Ad expugnandum castra seu ciuitates sunt
valde sagaces seu ingeniosi. Tartari semper querunt hie progatiam
in plijs contra corpi Inimicos. Immo bene reuocant vel fugi. Dum
ad comedum addit eis. Tartari hanc sunt progatiam inter alias na
tiones quia si sunt in campo contra corpi Inimicos ordinati ad pug
nam. si placuit eis recipiet plium. Si vero voluerit plium evitare non
poterunt Inimici cum eis plium. Lingua tartarorum est valde pice
sa et in uno paruo bello tartarorum plies moritur. quod in alio bello alios
natus. Et hoc est propter sagittas quas prout fortis et duras sunt
ita debet in ante sagittas quod sagitte corpi ferri cum armorum penetrat
omne genus. Quia tartari bellicum in fugam fugiunt omnes per timas
et aues ordinatas et valde periculosum est sequi eos quoniam regrade

Tres sunt partes principales mundi. **Asya.** **Africa.** **Europa.** **Asya** extendit se a meridie per orientem usque ad septentrionem vocatur autem hec pars asya a quadam interie sic dea que Impm orientis apud antiquos tenuit. **Europa** extendit se a septentrione in occidentem dicitur autem europa a filia regis Agensiris que sic vocabatur et Impm totius europe apud antiquos tenuit. **Africa** autem se extendit ab occidente in meridiem dicitur autem hec pars mundi affrica a quadam interie sic dea que filia fuit albanii regis et apud antiquos Impm affricae tenuit. Ex his apparet manifeste Asiam tenere dimidium orbis totius Europa autem et affrica alibi dimidium. **Asya** autem dividit in multos et multos de asya minor duo de his satis plene tetrauit. **Asya vero minor** et de aliquibus partibus europe supranalis de moribus et ordinibus hominum et principibus gentium in diebus partibus europe est hic tetrauidum. **Et** quia prima pars europe vocatur triera que nunc grecia appellatur ideo primo de grecia seu de Impio constantinopolitano dicendum deinde de regionibus grecicis asie bulgarie et thracie. **Asie** albanie. bugarie. polonie et tractandus est. **Quatuor ad greciam** seu ad Impm constantinopolitanum dicendum quod in Impio continentur duas partes videlicet asiam maiorem et trariam deam et ideo Impm illud dicitur.

esse maximam et opulentam valde. Quia cum pars superius dicitur. est. Nam mox in qua
 sunt ille civitates famose quas vocat titus iacobus in Apocalypsi. videlicet Ephesus
 ad quam scribit Apollus Epistolam ad Ephesios. Philadelphiam Lagiram Thiatum per
 gamum et Sardis ubi est etiam Gabardema iuxta civitatem. et quiescent amalia
illa gnalia celebrari illi est etiam incomedia ad qua humilis principis car-
regnum timore Romanorum figuras autem denon expiant Quod has civita-
tes famosas sunt in ipsa asia que nunc agras napuli appellatur quadringente
magne civitates exceptis opidis castris fortalibus et vallis inimilibus Triga?
tota terra da ps fluvius navalibus et arca supra et arca partes constans
politianas urigatur amibus permaximus fluvius qui per ungariam transiens in
ungariam pforat alpes et catum et frangit in quodam proprio magno cuius
rugitus ad tres diectas auditur Inde dividitur in septem capita et transiens
per decem terram intrat mare ponticu vel secundum alios mare magnu Conti-
net hec pars septem principes videlicet Bithynia Unde quidam sunt tres hinc
dicuntur en bithynia a quodam rege se notato Galaciam a gallie notatum quia
a gallo gentibus exatit scripta ad mechas huius principis scribit Epistola ad gala-
thas verum est etiam quod arca constantinopolim est castrum quoddam quod locat
galata psalmia se da quia est referta et parata omnibus hinc frigia in hac
sunt ita illa famosissima civitatu troia liberidia in hac principia alim erat
sedes regni Asie est en quasi insula eo quod a duobus fluvius navalibus se ola
et patet arandatur Baria in hac est fluvius arimus notum qui alienas per-
mixtas auro copios et met Pamphilia a pamphilis rege se da Asia psalmia psalmia
que pars et grae tenet in se decem principes et orientem arcuagie turcica
reprehensio tartaris et utremis ab scandere bulgares et cinnamomum
maris et et terra est in omnibus habundans a fertile in primo hinc psalmia
in nibus auro argenti serico et hinc illius terre sunt valde inde allos
et in ullo apti ad plum et ideo reddunt flutu turcas et tartaris Unde
quia decem turcas notebant reddere et butur ab eisdem vijs quo transacta tota
da terra sunt duas partes et pulita et et paupera et ex hoc ultim est
Impatoris constantinopolitani diminuta potencia hinc in colle ibidem
ppiam sunt ittame stigmata psalmia Secunda pars grae datur
tracia a filio isaphet psalmia se notata Inde grae quasi tracia In
ma parte huius arane circa mare mediterraneu in quodam monte non
minim elevato est ita illa famosissima civitatum constantinopolis a
constantino Impatore se da nam pars lysantia appellabatur hanc
civitatem decem constantinus Impator in magnitudine dijs et mitis
ferre romae exequit civitatem In ea sunt duo palatia Imperialia et psalmia psalmia
ma more fabricata nunc pulchritudinis et quis psalmia Impator qui in
eisdem nascebant vocabant porfirogenti se da vel a palatys quia

postea erant constructi vel quia super paxidum lapidem quando nascebantur in ipsa suo
ortu ponebantur inde nomen quia filii omnes Imperatorum locantur p[ro]p[ri]etate **Co**
taudem tamen q[uod] hic Imperator qui nunc Imperat non vocat p[ro]p[ri]etate sed **Andromed**
eo q[uod] q[uod] natus fuit pater suus aysael paleologus nundum d[omi]ni p[ar]te sibi Imp[er]i
um q[ui]ntinopolit[is] et ideo ita vocatur de filius Imperatoris **In** ea etiam civitate
est etia[m] mure pulcherrime ad honore s[an]c[t]i p[ar]p[er]ie g[ra]t[ia] **Quinta** d[omi]ni et regis
in arcibus que s[an]c[t]a appellatur ab oriente circ[um]agitur p[ro]p[ri]etate **Prima** e[st] e[st]
locatur altitudo illius aysael de constructio[n]e est m[er]ito ad mare magnum
bude itur ad **Aspam** m[er]ito t[ur]cos et t[ur]cas et ceteros bar[ba]ros habens
latitudine s[an]c[t]i dy. studior[um] p[ar]tibus ante locabatur **Chispania** **In** uide
ar[chi]tectura[m] m[er]ito mediterraneos. b[un]de et portum nobilissim[um] et p[ri]mum
habet **Orca** portum istum de locutione Imperatoris. Jam p[er]o tenent duas civi
tates quas b[un]de vocatur **trapa[s]y** et **alta** p[er]op[er]i. Ille aut[em] qui p[er]t[inet] eis lo
catur **camino** i. **garcio** ab oriente circ[um]agitur **maccedonia** que fuit p[ri]ma
alexandri in qua est famosa illa civitas p[er]p[er]ie ad quam scribit ap[osto]l[us] epl[isto]lam
ad philipp[um] **Ad** m[er]ito est quasi destructa **Aspar** et adhuc stabulum m[er]ito
In alexandri **Ad** septentrione circ[um]agitur **damulio** **In** d[omi]ni d[omi]ni dy.
capita de d[omi]ni est / quas quilibet est h[ic] in latitudine ad **leucia** **Prima**
hanc p[ri]mariam que p[er]t[inet] d[omi]ni tracia. g[ra]t[ia] h[ic] pars grece dy. alias p[ri]ma
c[on]suetudo **maccedonia** sic d[omi]ni a maccedone rege **In** hac est m[er]ito
shumpus qui m[er]ito exaltatur. Et in eadem civitate nec b[un]de nec m[er]ito
p[er]p[er]ie **habundat** m[er]ito b[un]de auris et argenteis in ea etiam est **camp**
pulcherrim[us] tatus plan[us] habens in longitudine tres decas et totidem in lati
tudine irrigatur duob[us] fluminib[us] navalib[us] ab oriente habet constructio[n]em
vel tracia a meridie **achaiam** ab oriente **thesauloniam** a p[er]p[er]ie **ru**
thens ar[chi]tectura[m] **Secunda** **thesauloniam** a thesalo rege sic m[er]ito **sec**
cui regio est m[er]ito lata et opulenta b[un]de et b[un]de et in h[ic] d[omi]ni d[omi]ni sibi
refuat regni nomen vocatur cui regni thesaulonice in illa e[st] illa
civitas famosa que vocatur thesaulonice b[un]de et tota regio vocatur h[ic]
portum maris latissim[us] **In** ea etiam est m[er]ito p[ri]ma alim[en]tum con
p[er]at[us] m[er]ito m[er]ito vocat **peritago** q[uod] idem est q[uod] m[er]ito s[an]c[t]i q[uod] m[er]ito
est ibi monachos grece anachoritas qui calogeri dicunt **Sec** fuit p[ri]ma
illius famosi ap[osto]l[is] a[ng]l[is] in ea p[ri]mo equi donati fuerunt et denarij aurei fa
bri d[omi]ni quatuor magnos fluminib[us] navalib[us] irrigatur **magnum** p[ri]mum istius
p[ri]ma s[an]c[t]i regni p[er]p[er]ie no[n] v[er]o s[an]c[t]i s[an]c[t]i et hoc n[omen] d[omi]ni eo q[uod] p[ri]ma
Imperatoris qui nunc est Imperat d[omi]ni in **hanc** circ[um]agitur cui h[ic] p[ri]ma
a p[ri]te orientis maccedonia m[er]ito achaiam ab oriente **Rusia** et **serua**
a **Septentrione** **bulgaria** **Quidam** q[uod] m[er]ito maccedonia achaiam et thesaulonice
est quidam p[ri]ma b[un]de magnus et p[ri]marius qui vocatur **blasi** qui et alim[en]tum
at **blaci**

idem p[er]p[er]ie
dy. studiorum

busipali
q[uod] libet p[er]p[er]ie
m[er]ito d[omi]ni
q[uod] m[er]ito b[un]de
m[er]ito

2^a

at sermie

serua

fuerunt romanos pastores et in bulgaria ibi erant pastores romanos p[ro]p[ri]etate
m[er]ito thesaulonice et thesaulonice alim[en]tum morabantur. sed tandem ab
bulgariis inde expulsi ad partes illas p[er]p[er]ie **habundat** cui caput op
timum lacte et caribus sup[er] d[omi]ni n[omen] **Prima** ista **blaci** que est
magna et opulenta. op[er]at[us] d[omi]ni **blaci** qui in partib[us] grece morat[ur]
fere totam occupant **Ad** d[omi]ni d[omi]ni se ad regnum thesaulonice a actu
mari traxit expugnat civitate thesaulonice d[omi]ni regnum d[omi]ni ad
iacente **Secundo** **achaiam** sic d[omi]ni a **hanc** rege **Prima** p[ri]ma p[ri]ma p[ri]ma
que m[er]ito m[er]ito m[er]ito d[omi]ni est orondita mari a d[omi]ni fere insula
Prima h[ic] p[ri]ma est **corinthos** qui p[ri]ma suam pulchritudine et nobilitate
t[un]c q[uod] alim[en]tum h[ic] loca b[un]de grece **Ad** ad h[ic] d[omi]ni ap[osto]l[us] epl[isto]lam ad
corinthios in ea etiam sunt civitates alie famose b[un]de b[un]de **patris**
ibi b[un]de audas fuit **crasip** et corpus eiusdem iacet **crasip** **Ad**
Prima **audraulla** a m[er]ito alie **bulgaria** h[ic] p[ri]ma m[er]ito loca b[un]de
d[omi]ni **Prima** **achaiam** **Prima** p[ri]ma p[ri]ma occupant p[ri]ma filius regis
p[ri]ma sed et etas p[ri]ma quasi gallia et lacum t[un]c occupat **In**
gat h[ic] p[ri]ma duo magnos fluminib[us] navalib[us] qui orondita vocat **Sec**
Prima **achaiam** n[omen] g[ra]t[ia] qui p[ri]ma accipit m[er]ito p[ri]ma d[omi]ni
p[ri]ma etia[m] m[er]ito in tra illa nascunt **Prima** **eladum** ab eladio rege
sic d[omi]ni p[ri]ma m[er]ito **achaiam** d[omi]ni loca b[un]de **Prima** e[st] e[st] civitates
athenas **achaiam** **poloponia** et **achaiam** alim[en]tum b[un]de p[ri]ma **Prima** h[ic]
p[ri]ma m[er]ito **achaiam** et **achaiam** b[un]de constructio[n]em p[ri]ma
regit tota **achaiam** et lacum **Prima** **achaiam** in ea est m[er]ito
p[ri]ma que a gallicis et a laib[us] d[omi]ni tota regitur et m[er]ito **Prima** h[ic]
p[ri]ma parva in quantitate t[un]c m[er]ito d[omi]ni et **Insularis** **Prima** o
p[ri]ma a p[ri]ma accipit filio sic d[omi]ni que nunc tra d[omi]ni locatur **Prima**
terra est et lata **Prima** in se civitates **Prima** **Prima** **Prima** **Prima**
et m[er]ito alie civitates et castra p[ri]ma h[ic] p[ri]ma p[ri]ma **Prima** **Prima**
p[ri]ma regis **Prima** **Prima** que est d[omi]ni filia occupat licet frater
d[omi]ni d[omi]ni d[omi]ni p[ri]ma que de novo filiam Imperatoris g[ra]t[ia] m[er]ito
t[un]c d[omi]ni in d[omi]ni e[st] m[er]ito b[un]de et p[ri]ma m[er]ito e[st] e[st]
de d[omi]ni **Prima** **Prima** a archa rege sic d[omi]ni que centopolis alim[en]tum
vocatur eo q[uod] centu[m] b[un]de nobilitas p[ri]ma d[omi]ni loca b[un]de m[er]ito
destructa et ille que sunt n[on] in illo s[an]c[t]i d[omi]ni quo fuerunt **Prima** p[ri]ma
insula et a b[un]de tenetur et regitur **Prima** insula p[ri]ma m[er]ito et sagittis
claruit h[ic] **Prima** p[ri]ma d[omi]ni **Prima** p[ri]ma p[ri]ma m[er]ito m[er]ito
m[er]ito p[ri]ma aduenit **Prima** lupos vulpes p[ri]ma noctuas alid[us] p[ri]ma
noctua nec g[ra]t[ia] nec sustinet et p[ri]ma illic portum p[ri]ma m[er]ito
de referit exp[er]it **Prima** hanc insulam sunt et alie insule que se extendit
fere in ap[er]um et ad mare magnum b[un]de ad mare adriaticum q[uod] sunt et debet

ad d. blaci

achaiam

corinthos

patris

mora

achaiam

achaiam

achaiam

achaiam

[illegible]

Band für Prof. A. Plog

2nd

marconi 3^d

156

"al' *minora* A
910 T

8/9
10

al vertice

4006 11

12

Palma

...al' creatiua

(E)sta p[ro] regni

statt 12 tran

[illegible]

al'richen

monetur de loco ad locum per finas et cognatas suas. **I**nt tamen duam
civitatem que vocatur Duracum. et est limor/al ea hnt puros et alia
nra. Partem huius regni cum civitate Duracena tenet nunc princeps
tamen filius regis scilicet et hoc ex voluntate libera dno de terra
qui ipm ppter naturalem amorem qua hnt ad gallos ppter et libere
enim in dno. receperunt. **E**t apulia et de civitate lirudina nocte po
test nra in Duracum. et de duracio per albani potest nra in greca
et in constantinopolim. valde facit. et bene absq. difficultate dicit
et pculo aquarum per hanc viam faciebant antiqui imperatores roma
nos de julio cesare octaviano augustus et ceteri imperatores nam
minimè redierunt est exatim copiosum dicit tanta tpe per mare et
per tam longam viam. **E**t in regnum albani nunc regem nra habet
sed et dicitur per princeps terre qui ipm regunt et ipi nulli sub
sunt. **E**t autem hoc pincia albani ea q. alio ante hanc illius regis
nra nascunt. **E**t ante sunt in ea regentis magnitudinis et tante fieri
citatis q. leones pueri. **E**t de et plures refert q. albani imperit
vni eorum aliquid magis qui de leone elephante et tauris in
pradio triumphant. **E**t hoc hnt depictos et glaucos in popula adeo
q. melius vident de nocte q. de die. **E**t tamen q. dicitur esse alia
nra. **E**t in ista que est de impro constantinopolitana de iure
et de hac loquimur hic aliam in europa que est in asia que est
circa indiam et de illa no loquimur hic aliam in europa que est
de impro constantinopolitana de iure et de hac loquimur hic. **E**t duas
pincias q. dicitur in se videlicet et saray et omurist. **P**er has
duas pincias habet in se videlicet cinama et stephanatim
palacium de hoc que quidem pincia sunt plutane eisdem alba
nesibz et quasi pincias quia q. dicitur agnoscere et alunt dincas
ipm et pincias in dincas sub nra. **E**t hoc istas pincias
non movent de loco ad locum pincias albani p. dicitur
pincias mansiones et opida nec sunt pure catholici nec pure
pincias. **E**t tamen est qui eis de dno det p. dicitur
pincias catholica quia naturaliter d. lignis latibus de dno est
hnt cum p. dicitur albani lingua dicitur a latinis g. et
scilicet ita q. in nra se intelligit cum alijs nationibus. **E**t
de albani hoc de p. dicitur

Dico superficialiter de impro constantinopolitana et de Albani. nunc est

32
accidendi ad regnum rasie quod eadem impro et albani est q. dicitur
impro tamen ex parte eandem / albani dea ex parte meridiana. **E**t regnum
in hoc videlicet rasie hnt duas partes p. dicitur p. dicitur p. dicitur
p. dicitur a nra eandem flumini ipm irrigatis q. rasia vocat. **E**t dicitur
in hoc pars tres pincias scilicet belina / dioclay / vide et dioclay
impro extitit orindus et axintus regnum. **E**t dicitur autem hoc pincia
regio maritima quia civitates et castra sunt vel supra mare immedi
ate vel satis p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur
civitas est antebz que dicitur antebz quia est p. dicitur p. dicitur p. dicitur
corpus hnt in hnt recandit et de de dno dno nocte potest nra
p. dicitur in antebz antebz aut dicitur a latine maris ad dno dno
in hac maritima regione habitatores p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur
autem eisdem regni et rex sunt p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur
cunt dno catholicos et p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur
tuadunt platos et captivum et plura p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur
des eorum sunt pauperes p. dicitur hoc etiam q. p. dicitur p. dicitur p. dicitur
infecti ab hntis qui p. dicitur ad partes illas a facie m. dicitur p. dicitur
sunt infecti xpianis et catholicos. **E**t irrigatur in hoc pincia dno magno
flumine naval qui vocatur durum. **E**t in se lacum hntem in latitudine p. dicitur
leucas et id est dno regni tunc ex mari tunc ex flumine tunc ex dno habundat
in p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur
immediate impro constantinopolitana. **E**t dno pars hnt regni vocatur serula a dno
dno p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur
tres pincias videlicet cosnam / gadam et garam. **E**t in hoc pars regni
p. dicitur circa guguram ita q. nulli est mediu m. dicitur p. dicitur
q. in maritima regione dno. **E**t sunt dno civitates in toto regno p. dicitur
non est aliqua civitas sunt tamen in ea m. dicitur castra fortalicia et magne
ville de trecentis et q. dno dno domibz de lignis p. dicitur p. dicitur
sunt aliqua clausula. **E**t habundat in dno regni argenti et platis et ferro
nam rex rasie habet actu in suo regno et circa maritima regione dno
argenti p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur
p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur
lac. **E**t tamen et dno dno dno in copia a maritima regione portatu
p. dicitur regni dno sunt p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur
nullus sunt fortitudinis ad arma dno p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur
regni in p. dicitur illis p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur p. dicitur
sunt fortis et agiles ad currendum. **E**t irrigat duobz fluminibus magnis videlicet
marento et lirace. **E**t a p. dicitur regni alibi est montuosa et fortis p. dicitur

et in omni fide meo meo
meo fide meo

Calymna

Her drombig al
vult goner en
andere veld
leunen.

Joseph George
Harrison

solit. p[er]fauoniam / ex quo patet q[uod] lingua p[er]fauonica maior est &
diffusior. similis nudi. **E**x h[is] satis aucti potest q[uod] bulgaria et
ruthenia. & rassa sunt in g[ra]cia & bulgaria & id[em] d[icitu]r d[omi]n[us]
barolus s[ic]t[ur] g[ra]cia imp[er]ij confederatione f[ecit] cum rege bulgare
idem d[omi]n[us] barolus ex sua parte & rex bulgare barolus ex alia p[ar]te
de facili h[ab]uer[unt] & subjugauer[unt] omnes illas p[er]fauonice nationes et
barbaras que tam opulenta et delicata regna de iuniora p[er]f[ec]t[ur]
non occupant / & postea q[uod] idem d[omi]n[us] barolus d[omi]n[us] imp[er]ij g[ra]cia
non h[ab]et totum ipse ex sua parte & d[omi]n[us] rex bulgare ex alia
occupant imp[er]ij g[ra]cia & omnes nationes d[omi]n[us] tam rex barolus
frat[er] s[ic] ludonia pater regis d[omi]n[us] quia ad imp[er]ij constant
timop[er]at. h[ab]uerat & per g[ra]cia omnes nationes q[uod] facili
occuparet. fortissim[us] d[omi]n[us] se coniecit regi bulgare ex q[uod] filia ei
recepit pro filio suo & filiam suam dedit filio illius de q[uod] duplici
parte imp[er]ij d[omi]n[us] & nationes p[er]fate que facili occupantur &
impugnauer[unt] / nec adhuc nobilior & efficacior modus pueni
endi & subjugandi d[omi]n[us] imp[er]ij et d[omi]n[us] nationes est isto p[er]f[ec]t[ur]
tunc regna bulgare s[ic]t[ur] p[er]f[ec]t[ur]

Post has p[er]f[ec]t[ur] dicendum est d[omi]n[us] de bulgaria que
magis appropinquat septentrioni. **E**st n[on] d[omi]n[us] q[uod] regnum
bulgare olim tunc dicebatur bulgaria sed messia & panonia
messia quidem d[omi]n[us] a messim puenit. habundat enim m[ul]t[um]
in messibus. panonia eam dicebatur a panis habundantia et
ista frequens se h[ab]et / & habundantia enim messim sequitur
habundantia panis. **E**nde & de d[omi]n[us] q[uod] d[omi]n[us] qui de bulgaria fuit
legion[um] lecton[um] p[er]f[ec]t[ur] r[eg]itur marchion[em] callanie panoniarum
apud arund[em] fuit. panon[em] aut[em] qui tunc habitauer[unt] panonia
am[er]ici erant pastores r[eg]ior[um] & habebant super de. p[er]f[ec]t[ur] reges
potentes in tota messia seu panonia. **E**st aut[em] d[omi]n[us] imp[er]io
romano[rum] egressi sunt bulgari de bicia p[er]f[ec]t[ur] & magano.
regno quod est ultra mecedas paludes & pugnaver[unt] in
campo magno quod est inter sicambria et alba regalem
cum d[omi]n[us] regibus d[omi]n[us] & obtinuer[unt] eos & in signu[m] victorie
petunt. exierunt ibi lapidem marmoreu[m] p[er]f[ec]t[ur] ubi est scripta
p[er]f[ec]t[ur] victoria q[uod] adhuc p[er]f[ec]t[ur] d[omi]n[us] in q[uod] d[omi]n[us] d[omi]n[us]

34
Hac d[omi]n[us] h[ab]et atillam qui erat p[er]f[ec]t[ur] int[er] d[omi]n[us] duces qui
egressi fuerant de bicia q[uod] d[omi]n[us] elegerunt & p[er]f[ec]t[ur] sibi in rege
& obtinuer[unt] totam t[er]ram & insitauer[unt] eam & p[er]f[ec]t[ur] ab bulgare
qui alio n[on]e h[ab]uer[unt] tota t[er]ra d[omi]n[us] est bulgaria. **H**abet enim reg[em] (bulgare alio n[on]e
n[on] p[er]f[ec]t[ur] & ducatus magnos. **Q**uare p[er]f[ec]t[ur] p[er]f[ec]t[ur] / **S**exta or
nominum / t[er]cia p[er]f[ec]t[ur] / quarta t[er]f[ec]t[ur] / quinta hunga / **S**exta mala
mors / **S**extima d[omi]n[us] / **S**exta p[er]f[ec]t[ur] / **S**exta t[er]f[ec]t[ur] / **S**exta d[omi]n[us] / **S**exta d[omi]n[us]
t[er]f[ec]t[ur] / **S**exta p[er]f[ec]t[ur] / **S**exta p[er]f[ec]t[ur] / **S**exta p[er]f[ec]t[ur] / **S**exta p[er]f[ec]t[ur] / **S**exta p[er]f[ec]t[ur]
p[er]f[ec]t[ur] / **S**exta p[er]f[ec]t[ur] / **S**exta p[er]f[ec]t[ur] / **S**exta p[er]f[ec]t[ur] / **S**exta p[er]f[ec]t[ur] / **S**exta p[er]f[ec]t[ur]
magitudinis et ideo regnum bulgare est de maioribus regn[is] mudi
quatuor ad t[er]re p[er]f[ec]t[ur] / **D**icitur enim c[on]stit[ur] q[uod] in longitudine habet
xl. d[omi]n[us] et in latitudine totidem / **E**st enim t[er]ra sp[ec]iosa et fertilis
balde in p[er]f[ec]t[ur] carminibus annis argento / **S**ed autem p[er]f[ec]t[ur] p[er]f[ec]t[ur]
fere o[mn]ia regna p[er]f[ec]t[ur] d[omi]n[us] d[omi]n[us] p[er]f[ec]t[ur] p[er]f[ec]t[ur] d[omi]n[us] d[omi]n[us]
p[er]f[ec]t[ur] t[er]ra est c[on]stit[ur] plana. colles p[er]f[ec]t[ur] habens p[er]f[ec]t[ur] / **S**ed t[er]ra t[er]ra
habet montes altissimos / in p[er]f[ec]t[ur] t[er]f[ec]t[ur] sunt maxim[us] montes de sale
& de illis montib[us] cauatur sal sicut lapides & apportatur per totum reg
num et ad o[mn]ia regna circiadacentia. **Q**uod est enim bulgaria in duas p[ar]tes
p[er]f[ec]t[ur] in p[ar]tem t[er]f[ec]t[ur] & in p[ar]tem d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us]
naua quia int[er] ipsam & alia p[ar]tem sunt plures diuites ad quatuor d[omi]n[us]
tas / p[ar]tes d[omi]n[us] uirgatur per mediu[m] ab illis famosis p[er]f[ec]t[ur] qui
d[omi]n[us] d[omi]n[us] qui est de maioribus totius mudi fertilissim[us] in omni q[uod]
p[er]f[ec]t[ur] & currit versus orientem / uirgatur & alijs p[er]f[ec]t[ur] qui sunt fere
equi magni sunt et d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us]
arad. d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us]
t[er]ra in p[er]f[ec]t[ur] sunt & h[is]p[er]id[us] qui sunt maxim[us] & delicatissim[us]
p[er]f[ec]t[ur] p[er]f[ec]t[ur] h[is]p[er]id[us] & alijs p[er]f[ec]t[ur] sunt bulbar[um] & p[er]f[ec]t[ur] eorum
t[er]f[ec]t[ur] uirgatur maxim[us] p[er]f[ec]t[ur] naualibus per quos cum magnis
nummis defertur sal per totum regnum et ad alia dicuntur regna d[omi]n[us]
d[omi]n[us] t[er]f[ec]t[ur] calabrie t[er]f[ec]t[ur] d[omi]n[us] p[er]f[ec]t[ur] lapis p[er]f[ec]t[ur] magas
mors d[omi]n[us] f[er]re pro maiori p[ar]te h[ec] p[er]f[ec]t[ur] cum arena equit[ur] cum
& ideo in bulgaria obtinere faciunt lamari et colari aurum & conu[er]si
p[er]f[ec]t[ur] ac o[mn]i nobilit[ur] qui sunt apta h[ec] p[er]f[ec]t[ur] d[omi]n[us] p[er]f[ec]t[ur] ha
buerunt aurum in p[er]f[ec]t[ur] p[er]f[ec]t[ur] d[omi]n[us] ubi est p[er]f[ec]t[ur] regni que est
int[er] ciuitate p[er]f[ec]t[ur] ubi est d[omi]n[us] p[er]f[ec]t[ur] p[er]f[ec]t[ur] p[er]f[ec]t[ur] ubi est
episcopus d[omi]n[us] p[er]f[ec]t[ur] ubi est episcopus p[er]f[ec]t[ur] / **S**exta d[omi]n[us] ubi
est episcopus d[omi]n[us] / **S**exta d[omi]n[us] ubi est episcopus p[er]f[ec]t[ur] / **S**exta d[omi]n[us]

scilicet Stephanus
 scilicet Eusebius

fons l'ad gl'ia
 fons d'herbe
 Inno de rege
 Gungar p' qui
 2 qui q' po
 prestant

no vandalis

profecti eadem resistunt eo quod naturale odium est inter ipsos et tunc
comitatus. Item dicitur polonia vandalis a vandalo fluvio. Item sunt
vandalis qui italiam et affricam devastantes tunc per Augustum gene-
runt in finibus hispanie. Ita est pastoris. memorosa et ista calde
habundat in pane sed caret vino. Frugibus vandalis nam dedit
in pabulo et magis fructibus habundat multum et carum an-
gentum et qui indomiti nati sunt ibi carissimos sunt omnes et ob
deuotionem qua hnt ad romam secum replebit domus tenet plurimum
domi denarium et tunc et locatur denarius per petri et tunc omnes
poloni habent tantum sicut canes et tunc sed nunc aliqui incipiunt di-
mittere duces bellorum sunt patres et pulchre stature hec de polonia
sufficit

Polonia est regnum opulentum valde in argento et auro eo quod habu-
it multum cineris et tiliis. Quas sunt partes salice boemia in
tactum et pomerania. Amopolis civitas regni est parva que
est ita in boemia terra non est magna in potentate unde nullus
archiepiscopus est in regno illo. Nam boemia olim non erat regnum
sed ducatus nam Fredericus Imperator non ipse electus sed pe-
nitentiam ducem de de. fecit regem eiusdem et pater nam regis
romorum. Amos boemii cant sunt magni et subales fures non
sunt belli non reges sunt potentes ex parte hanc de regno
potentes sunt tenent quia ex multitudine quam hnt et argentum et
sed quis conducunt multos supendarios habundat paucis sed
caret omni vino in aliqui deportetur et crucians tenent hnt
boemii lingua saliciana loquuntur in utraq partem salicet in
boemia et pomerania et quia ip dom mortuus est sine herede
ideo rex romanus dubit illud regnum pro his filio occupare
sed barones regni contra domum adversum hec de boemia sufficit

no

flamini

Ratio postulat et requirit quod quicunque guerram intendit
contra suos adversarios nichilominus debet quatuor providere
Primo quod iustam causam habeat movendi contra suos adver-
sarios et rebelles. Secundo debet providere posse suum
utrum sit sufficiens in expensis et alijs necessarijs ad
guerram suam continuandam et ipso fine debito terminandam. Tertio in-
vestigare debet sapienter inimicorum intentionem conditionem et statu.
Quarto vero guerram suam debet inchoare tempore competentem. Ego
vero frater haytonis qui de mandato domini nostri summi pontificis sum de
hac materia locutus. Dicere vere possum quod optimam iustam habent ra-
tionem et animam guerram movendi contra filios hyfmaelis quoniam
hereditatem christianorum detinent occupatam videlicet terram sanctam
ac sepulcrum domini nostri ihesu christi in quo fuit origo fidei christiane et alia
loca sancta christianis plurimum veneranda. Insuper propter atroces in-
urias et iniurias horrenda opprobria que cum multa effusione san-
guinis agere intulerunt christianis temporibus retractis et pro
alias rationes et causas varias et diversas. Secundo dico quod nullus
debet dubitare quin potentiam habeat sacrosancta Romana ecclesia
que totius orbis est domina et magistra cum auxilio regum et
principum et fidelium crucis signatorum erucendi et liberandi terram
sanctam de servitute et potentia perfidorum qui peccatis nostris exi-
tibus ipsam detinent occupatam. De cognitione vero status et con-
ditionibus inimicorum ac de eligendo tempore competenti in quo guerra
contra inimicos christi moveri debent nos oportet proximè aliqua
enarrare. Nam sicut homo medicus ut ad convalescentiam
egrum deducat eum debet egritudinis perscrutari. Ita prudens
dux debet integram guerram inimicorum machinari. Investigare
intentionem additionem et statum ut guerram inchoare possit
pude et audacter illam fine laudabili terminare. Sapienti enim
et strenuo dua nichil debet penitus esse occultatum de statu pote-
tia inimici quoniam premissa non ledunt et improvisa consueverunt
sepius animam perturbare precipue in bellorum discrimine ubi loca vel

XIX

36

temporis pacem non habetur. p[er]iculis occurrere nam paratis. In omni em
opere potest correctionis medela facilius adhiberi q[uam] in pugna. ^{pena} ^{quod} in pugna
errorem p[er]mittit q[uod] minus est scuta. Et itaq[ue] de hys d[icitu]r. sum[us] super pas
pagio terre s[ic] clarior intelligencia habeatur aliqua n[on] rabinus de statu
et q[uod] dicitur terre Egypti de operatu babilonie et potentia. **I**n
Soldanus vero ille qui regno[rum] egypti hodie et d[omi]ne obtinet p[ro]p[ri]etatem
vocatur ayolenafer. de natione annamoy extitit oriundus. **S**u
citius sunt de diuisis terris et gentibus congregati nam homines illius
patrie in facto armoru[m] equestri vel pedestri per terram vel per mare
nihil penitus sunt valentes unde oportet de extrinis nationibus et gentibus
exercitum congregari. **S**oldani potentia egypti parua est p[er] d[omi]n[u]m
armatoru[m] equitum tamen est plura copiosa. **S**uam p[ar]te[m] p[ro]p[ri]etatis p[ro]p[ri]etate
egypti sunt serui empti p[ro]p[ri]etate et venditi quos mali xpiani causa luendi
aliqui in babiloniam sepe portauit aut in phis vel aliis acquisiti quos
p[ro]p[ri]etate compellunt corp[or]e recte et fide adhibere. **S**ed inter extrinsecos
hos honorant illi qui empti p[ro]p[ri]etate extiterunt unde accidit q[uod] etiam illi qui
passunt esse in libera potestate faciunt se venditari de habeantur ab
eoy d[omi]ne cariores. **S**oldanus egypti pauper est timidus et suspectus
ne g[ra]tis sua eoy ip[s]i aliquid machinetur sunt en talis nature illi su
q[uod] pauper apparet ad d[omi]n[u]m acquirenda et ob hanc eam p[ar]te[m] **S**oldani
in egypto gladio p[er]ierunt. **P**otentia p[ro]p[ri]etatis babilonie circa .xx. est
potest esse ex quibus sunt aliqui in arte armoru[m] p[er]iti et strenui bel
latores. **C**onsumunt maior pars eoy magni p[er]iti non habetur. **E**n
Soldanus equitat cum suis p[ro]p[ri]etate infelicia magna. **E**xit secum har
nessa et onera cameloru[m] sequos p[ro]p[ri]etate armis habent satis bonos sed
magna custodia indigent equos hnt agiles ad currendu[m] multos
d[omi]nos vel ranchinoy capiam nullam hnt. **O**peratus egypti est
valde promptus et p[ro]p[ri]etate adimplere mandata. **S**oldani quia hnt aut
omnes sunt in quadam ciuitate que hanc babilonie appellatur.
Soldanus vero p[ro]p[ri]etatis egypti est talis. **S**uississ[im]e militu[m] hnt sua
speridia que sumant. **C**.xx. p[ro]p[ri]etatis annuam d[omi]n[u]m excedunt et
tenent d[omi]n[u]m suu[m]q[ue] tunc equos tres et d[omi]n[u]m camelu[m]q[ue]. **E**t si forte
Soldanus egypti extra regnu[m] vellet trahere gentem sua aliq[ua]n
p[er]it d[omi]n[u]m d[omi]n[u]m eis de g[ra] p[er]it. **S**oldanus vero istos speridarios dat
Soldanus tunc p[ro]p[ri]etatis sue quos n[on]at adm[ir]atos et soluit
integre speridia p[ro]p[ri]etatis eoy et d[omi]n[u]m **S**oldanus aliam adm[ir]ato

Edel. et. sine plus sine minus sedm q[uod] eius placuit voluntati et q[uod] adm[ir]ato
tunc magis voluit honorare vel p[ro]p[ri]etatis et p[ro]p[ri]etatis ascendit summa speridarios
illor[um] speridarios quos dedit adm[ir]atos et defectus in speridarios **S**oldani na
adm[ir]ati enit speridarios p[ro]p[ri]etatis p[ro]p[ri]etatis et eis d[omi]n[u]m equos et arma et illos po
nit in speridarios loco militum armatoru[m] et speridia recipit p[ro]p[ri]etatis eoy tunc
q[uod]ducunt gentem p[ro]p[ri]etatis p[ro]p[ri]etatis et ad speridia illos ponit et resp[er]dit speridarios
in suam utilitatem conuertunt unde in m[er]itis talibus pauci repliuntur qui sunt
strenui bellatores vel qui valeant in facto armoru[m]

Potentia vero **S**oldani egypti in regno sue curie. **S**uississ[im]e potest esse
qui de tris et redditibus recipit dictum sumus. **S**oldanus etiam **S**oldanus
magnam quantitatem beduinoy et turquoy qui sunt aduene et foris
de quibus magnu[m] habet subd[omi]n[u]m ad ciuitatem aliquam p[ro]p[ri]etatis obsidendi
qua sine speridarios secum d[omi]n[u]m sola intentio aliquid acquirendi in phis
vel ad alia speridia eos absq[ue] d[omi]n[u]m there non valeret. **E**t si **S**oldanus
vellet eos compelli non valeret quoniam ipsi beduini et turqui recedunt
sine mora. **T**urquici d[omi]n[u]m videlicet ascendunt magnos montes et desertum a
valde petunt beduini. **A**liquos etiam hnt pedites **S**oldanus qui in q[ui]bus
de malleis et circa montem libani et in terra assamoy ista similiter
iurauerunt p[ro]p[ri]etatis ad aliqua ciuitate obsidendam p[ro]p[ri]etatis extra eoy regnantes
seruicia non p[ro]p[ri]etatis et p[ro]p[ri]etatis p[ro]p[ri]etatis m[er]itis in quib[us] hnt aut nihil
fuerunt p[ro]p[ri]etatis **S**oldanus ad capiendas ciuitates et castra p[ro]p[ri]etatis sunt valde
ingenit quos insultare sunt per ignes m[er]itis m[er]itis. **A**yolenafer subtra
neco et alia d[omi]n[u]m g[ra] insultandi et sic facit q[uod] capiunt ciuitates

Impatores grecorum consueuerunt antiquitus egypti d[omi]n[u]m obtine et
illud regnu[m] gubernabant per officiales et rectores qui annuam reddat
colligebant et ad impatorem mittebant constantiopolim vel alibi d[omi]n[u]m
esset et durauit d[omi]n[u]m grecor[um] in terra egypti usq[ue] ad annu[m] d[omi]n[u]m .vii.
m[er]itis. **E**gypti vero nequerunt p[ro]p[ri]etatis d[omi]n[u]m grecor[um] a quib[us] m[er]itis. **G**raualia
tur et sic se reddiderunt p[ro]p[ri]etatis et elegerunt d[omi]n[u]m super eos de p[ro]p[ri]etatis
genie ayahometi quem locauerunt calip et p[ro]p[ri]etatis califre successore eoy
d[omi]n[u]m locauerunt et illi de p[ro]p[ri]etatis ayahometi d[omi]n[u]m egypti tenuerunt
at. et .xlvii. annis post hec d[omi]n[u]m p[ro]p[ri]etatis d[omi]n[u]m egypti tenuerunt
medi qui cordus bulgarie dicebant regni egypti d[omi]n[u]m occupauerunt
sunt in phis clauis exp[er]metu.

Annu d[omi]n[u]m .aj. luj. **B**o. me. **R**ex **I**sr[ra]el d[omi]n[u]m **A**maur[us] cum omib[us]
p[ro]p[ri]etatis quos ludu[m]q[ue] potuit congregare ingressus fuit regnu[m] egypti
et p[ro]p[ri]etatis de ciuitates et villas de in libro hystoriar[um] conquest[us]
terre s[ic] p[ro]p[ri]etatis q[uod]met **C**alifus d[omi]n[u]m egypti videns q[uod] non potuit resistere

37.
co
regendo. tan
tunc dabit
soldano pro
p[ro]p[ri]etatis ad
tuerat.
sedm ista mo
do magis sit
deogatio

41

42

abstulerunt et fecerunt dnm et Soldanum quendam ciuitatem nomine lachin que se
fecit appellari yelecomasor. ^{notum} Iste lachin ^{notum} destruxit guboga quia ex parte eius
pauis ymo dedit sibi quendam nouum sarcas et postmodum sibi dnm ciuitatis
hamon et voluit qd moraretur in egypto. Iste soldanus lachin stetit per diuini
in castro hanc nec inde distodit fuit ausus. Imptam quidam die descendit ad
plauicem castri et dnm lachin equitans equus sub eo cecidit et fractus est
erubens eius. Quadam die accidit qd lachin ad lachin staret et dnm po
sisset iuxta se eusem suam quidam puer suus arreptus ense soldani posuit
eum in capite et occidit eum sed infector soldani fuit ab alijs gtmis de
cruciatibus

Post hoc lo parracem fuerunt in magna discordia de dno eligendo finalit
vero posuerunt in sede dnm yelecomasor supius natus qui guboga po
suerat in castro manens ualis staret supius est expressu. Iste yelecomasor
fuit soldanus ille que casus de bellant in campo et adhuc est soldanus
egypti. Iste michi si forte plicus qd dicitur de dnm ciuitatis quia
peru fuit et de soldanis eorū natus qui sepius occidit nam hoc feci et
clarus demonstrarem qualiter iunior non possent stare longa tpe qui ad
uersitatem tlem inuenirent qd non possent egredi de egypta nec omnes ex
eiu alibi se cōferre

Regnum egypti est valde locuplex et auenit longitudo eius per .xli. dies et
extenditur et per tres solitudo latitudo. Iste regnum est quasi insula a tibi
ptibus uidelicet deserto et salubis circumdatur. ex alia parte residet mare
grece. ex parte orientis uicinatur regno Syrie et magis qd alie terre
Imptam me dnm regnum et aliud est iter octo diebus semp per Sabulium
incedendo. ex parte occidentis suos habet fines cum quadam pma barbare
que locatur barqa et me dnm dnm et aliam est desertum .xli. diebus
ex parte de meridie confines habet cum regno Nubianorum qui sunt xpiani
fuit tunc in gmmi ppter estum solis et est me dnm regnum et aliud di
stantia .xli. diebus deserto et salubis. Iste regnum egypti sunt quip pma
una et maior locatur. Iste alia locatur demeter. Iste est alexa
dria. quarta locatur restet et ista pma orandis. Aliud insula quod
a flumibus et mari. Iste est dimata. Maior ciuitas regni egypti locat
hanc et est magna balde et ibi ppe est quod alia antiqua ciuitas que
locatur yester et iste due ciuitates plet sup litora egypti flumibus quod
labitur per medium egypti quod locatur Nilus alio nomine Gyon. Iste pma
moy nil est utilis qd balde repit. Irrigatur eum ocs terras per qd
labitur et illas facit esse fertiles et auenas per illud flumē potest

naugui in qua est balde pfluuium. Iste ciuitas hanc hanc pma pma
et pma per oia ciuitatem mpe est qd quidam pessima alia residet
in eodem que ad pfluuium sunt dnm et dnm equos et hanc
in flumē si inueniant et eodem supra ripam et ista alia ciuitas uul
gati appellatur. Iste flumē qualibet annis orsat semel et incipit
crescere a medietate mensis augusti et semp latet crescendo usq ad
festum s. michaelis et quā est in effecto augmeto tunc hanc pma
illud dimittit aquas ad dnm per metus et riuulos ordinatos
et irrigant aues terras fructiferas. .xli. diebus aqua residet super tra
den de mapit desolat postmodum pma pma et orsat pma per
irrigationem illius aque flumē quia in partibus illis non pluit ita qd hanc
hanc cognoscitur ab estate. Iste hanc hanc regni egypti pma mit
olumina mar morea in medio flumē in quadam insula parua que est ante
ciuitatem yester et in illa ciuitate posuerunt signa unde quā flumē creuit
usq ad pma augmetum reapit signa illius ciuitatis mar moree et si
aqua flumē creuit usq ad signum supius tunc pma esse fertilitatem in illa
terra et si in qd orsat cognoscitur de sem unde. Iste pma pma orsat
pma qd hanc hanc de coneris annis illo debeat euenire et pma hoc
qd uident esse futurum. pma nbi imponit. Iste regno egypti sunt duo
portus maris uidelicet alexandria et dimata. Iste portus alexandrie pma
sunt naues et alia signa applicare. Iste alexandrie e hanc munda et
circumballata muris fortissimis aqua tō quam ciues bibunt pma hanc
per meritum de flumē dnm et impleat aquas mltas quas habent in ciui
tate hanc ordinatas aliam tō aqua non habet de qua hanc possent unde
pma auferretur aqua illius meatus non possent dnm pma aliter
tō ciuitas alexandrie est ad expugnandū difficilis balde. Iste dimata di
mante est super flumē mli ppe maris et fuit antiqua hanc munda pma
hanc fuit capta. semel uidelicet per regem iherosolym et alios xpianos par
tium orientis et alia hanc per hanc ludum regē francie pma hanc re
dempta parracem extitit postmodum restituta unde dnm illam
parracem et rissuuerunt hanc hanc pma infra dnm longius a flumē
et a mari nec ibi fecerunt muros sed alia munda et locant dnm
illam nouam dimatam sed hanc dimata est absq hanc totalit
derelicta. Iste pma de alexandrie et dimata soldanus recipit
magnas redditus et puenit. Iste egypti reddit frugum et fructum tō
tatem et optima pma in maxima quantitate. Iste modici pma
optima dimptam parracem dnm no bibat quia eis est insubitum
in lege mahometi. Iste hanc ednas castmas et volatilia habet satis
de bouibus modici tunc camelos comedunt deo hanc. Iste regno egypti
legunt sunt pma et parracem et illi xpiani locantur. Iste pma

al' coodit

meser

al' hanc

no

LV

Potest nunc tempus acceptabile esse nunc deus salutis in quo a deo firmiter
demonstratur quod terra sua debeat liberari de manibus et potestate hel-
lorum nam per gratiam dei omnes reges et principes christiani et communia sunt in
se iuncti in statu pacis et quietis nunc aliqua parva addi vel sub-
diti potuerunt sicut alii fieri consueverunt Tunc videtur quod deus omnipotens
hoc demonstrat volens tunc se misericorditer punire **C**eterum de christiano

40

et deferent

Diximus superius de iusta et rationabili causa quam christiani habent mouendi guerram
contra sarracenos de potentia sacre rone eccie de qdte et statu regnor egipti
et syrie et potentia sarracenis etiam de tpe competendi. **¶** Nunc est dicendum aliquas sup
iusto tunc scilicet

Quod honorum igitur dei et dñi mri ihu xpi de cuius mra mea pars suppleri defectum
dico qd ad acquirendum terrarum partem cuius mra p'ialis et laboris oportet expensam
terram partem ing' d'ant et p'missas p'cedant eo tpe quo p'missa lexan adhibetur

LVI

Procedit contra aduersitates inimicas accidit istas modis quibus videlicet in
 illis sunt primum dicitur et soldanus et hoc primum fuerit et fecerit nam
 postquam illa circumuersione peracta cepit ducere in egipto sicut superius est expressum
 nunc fuerit ordinati soldani et dux et de illis nunc soldanus et dux egipti
 qui fuerunt in egipto usque ad presentem tempus quatuor fuerunt duo gladio intercepti
 scilicet equum. Corcos. ayelecasar et lacinus et duo potati bencus mor
 tiferi tendocdar videlicet et elphum et alii duo ayelecasar et guboga turpi
 exularunt et ille soldanus melius per qui regnat hodie in egipto extitit semel pulsus
 et adhuc stat in suspendio dicta sua sunt tunc per pressum septuaginta annis
 Tunc alia inimica aduersitas potest auerire videlicet qui filius non creuit
 ita ut terras egipti possit et cunctas regare quoniam tunc fames et pe
 nuriam prouocant sicut eis accidit non est dux fames enim iniqua tunc
 primum inimica fidei christiane et regnum egipti totum reliquerunt nisi fuisset
 cupidus christianus qui eis portauit victualia habundant tunc et propter defectum
 victualium milites egipti effugerunt pauperes et mendicantes et ipse oportet arma
 vendere et famulas minuire propter famem et sic non possunt persequere
 nec de egipto milites cum egipti tunc quidam sunt qui volunt egredi
 de regno egipti et ad partes alias se transferre oportet quod pro dux datus
 cum necesse fuerit ferant quia in istis octo diebus nihil potest nisi fabulum
 iuuuere unde si militi deficiat salumodo balanus uel camelus non potest
 recedere de egipto et per hunc modum soldanus taliter impediret aduer
 sitate dicta quod non possit ad regnum peruenire transferre nec suis aliquod sub
 sidium impartiri Tunc quia inimica diuina quicquid aliqua deperant in
 Tunc magna esset inimica aduersitas et plurimum tedium si per mare sic taliter
 artarentur quod non quibus carrent et quibus magis indigerent ad sustentationem
 corporis quod non habent sicut sunt ligna pro et ferri et sui quos cuncti

Prospicitur et aduersitatis inimicorum non sine causa remanere plenius super
 enarratis de hinc venturi passagii iuxta nos putatis notitia deute et fide
 ut aliqua explicita ad correctionem tunc breuiter mende sunt atque
Non itaque videtur pro securitate et amodo passagii qualis permittenda
 esset aliqua copia militum et pedum armatorum ad preceptandum et cog
 noscendum et infestandum potius inimicorum que quantitate sufficiendum
 esse iudicio in pnti mille militum p. galorum et tunc militum pedum ar
 matorum super his et legatus a sede Apostolica mittetur et capitaneus strenuus
 et fidelis qui ipso regit et facit et felicitate deute dno suffragaretur et
 iuxta corpore discretionem in insulam cyprum aut in regnum armenie applicaret
 tunc ab ipso more diffundis ex parte legati et capitanei ipsius armenie
 per consilium regis Armenie magis mittent ad calaudum dnm tanta
 corpore inter cetera requirentes hunc fideliter et per eam sui dnm facit
 militum ne apud inimicos aliqua pertinerent. Quid permittent de gente
sua in quibus malebant que pro tunc inimicorum starent et tunc in halapi
 prius predaurentur et ipso eodem duarentur et per eam sui fidelibus regni
 armie atque cyprum cum paracenis guerrarum mouent et tunc per mare quod
 terras impugnantur dicitur inimicos et prius conarentur talis malicia
 custodia quod eisdem per mare nihil penitus pertineretur. Essent insuper viri
propiam autem rationem insulam pntire que quidem insula in loco copulenti caute
 notatur esse sita pro modo galorum et eodem possent prius inferre in
 inimicos non modica detrimenda. Quintum modum incipendi guerras et eas in
imicorum inuadendi ad prius deo preceptis quoniam iuxta inimicorum discretionem et
 statum oportebit consilium mutare et opem filio sapientium qui prius
 ipsi negotio interuenerunt. Amo id quod in isto sermo dicit prius passagio sequi
 potuit deute dno prius inferius deservirentur

Primum igitur commodum est ut istud nam per istud solum passagium possit
facile ordinari cum auxilio christianorum fidelium partium orientis et etiam
tartarorum quod illa dabitur requies inimicis et incurre possunt dampna
multa de maxima detractura nam si per christianos et tartaros guerra

mouetur soldanus egypti p mare et per tras ut superius est expressum / id
 defensione terrarum soldani compellerent transire gentes suam et trans illas
 tras que sunt pping mari p alias q insulani possent facere custodiri / itaq
 moueat guerra in partibus meiorum & babilonia usq ad ciuitate halapi que
 distat per xps decas oportebit primicias dare ut tras teneant et adusa
 no se opponet et illi qui pro isto sumo transmittent post modicum tempore pri
 tu erunt tali fagore fatigati affectu redore et expen etiam dimidati q
 nullatenus possent ibidem diutius commorari multis rationibus atq causis quas explicare
 periatum esset forsitan tediousum / unde rediens primis ad ipsa alii ad tre custo
 dia mittuntur et in eis vel quatuor mutacionibus se pactis inimica pedi
 tarent expen bazarant et dampna merent infinita / Item p prim pas
 sagium inimica poterunt plurimu infestari videlicet q si armamento p galeas
 passagii et alias que armari poterit in regno armare atq apu tre primi
 casu ppe mare possit diuulsi periclitari de facili poterit deuastari et comburi
 poliam et xpiani cu galeis ad insulam curia descendere possint / populos reue
 are unde oportet soldanum babilonie cu toto suo exercitu ad regnum ptre se trans
 ferre ut sufficiens hinc copiam armatorum p quos daret subsidium atq terris
 q ppe maris attora sunt hinc segresso quidem soldanum de egypto ca transire
 ad regnum ptre esset molestosa tediousa et plurimu dampnosa / pfecta ppe dolium et
 pfectionem sue gentis / tediousa quia sepius possit a fidelibus xpianis infestari
 dampnosa quia sine curam gsumet et sustinet / hinc cu ex dicitur p ditionem su
 ma ceteram qua soldanum et gente suam oportet expedire quotiensq egredit
 de egypto / Item per ptreas galeas portus inimicos et omnes sue maritimas
 poterit taliter cōstantari q inimica non poterit hinc quicq de rebus illis quibus
 p ppe magis indigent et sine quibus diutius stare non possunt sicut firmiter p
 ligua et p lani sine quibus non possit suu exercitu aggregare vel sustentare / hinc
 ista hinc possit nisi per mare ab alienis partibus deficiant / Item inimica amant
 vent rediens et pntes cōmuni partium maris q quod dicitur peritus magna su
 mia / Item si inimica adspiciat aliqua teneant p qua impediret taliter q
 de regno egypti egredi non valeant nec tras ptre pstatu inuadere / tunc enim
 pnt passagii pegrinacionis xpianorum alias pnt orientis sufficiens esset
 ad redificationem ciuitatis epolitane / tunc enim in monte libani xpiani pedites ar
 cany valde boni circa xl qui libent subsidium et inuadunt impudent pegrinis
 qui mittuntur fuerit rebelles soldano et sue genti dapna plurima intulerunt / it
 passus epolitana ciuitas esset redificata xpiani possent illam defendere usq
 ad aduentu passagii gualis et possent eorum totum comitatu epolis con
 parare / it istud accidit ad magnu commodu xpianorum passagii gualis quia portu
 inuenerunt partium et ibi possent comode applicare / it si per poteria tantorum
 regnetur regnum ptre et per gressu tra sta xpiani pnt passagii inuenerunt
 pati nape ciuitates atantaris et eas minuit et tenent usq ad passagii
 magnu aduentu / it ego qui satis bene noui q ditionem tantarum et modum

[illegible]

Tuncq; deuotissime et fideliter reserui ea q̄ mea p̄ua notitia seruabat sup
inter passagij et subp̄dij die s̄c̄e **Tunc** d̄c̄o statim d̄c̄o obediens mandatis ad quale
passagium meo q̄nto 2 de h̄is q̄ sup̄ hoc expediret ad correctorij statim d̄c̄o singulij
locutorij. **Q**uale passagium per tres dies posset arripere inenim p̄p̄a d̄c̄o d̄c̄o
barbarie sed de ista d̄c̄a ḡsulerunt reliquis illis qui ḡd̄c̄o 2 statim noue
rit illius regionis. **T**unc per diuam ḡstantipalis per illam d̄c̄o d̄c̄o quā uenit
dux eade fr̄dy d̄c̄o d̄c̄o et alij illius t̄pis p̄grius / et per hanc diuam passagium
quale d̄c̄o ad ciuitate constantinopolis p̄curre et ordinis posset in / illius p̄
turquiam d̄c̄o ad regnum ḡmone p̄cedendo d̄c̄a nō esset aliorum d̄c̄o p̄c̄o
nec alij d̄c̄o p̄grius p̄p̄a turquos q̄m illis p̄t̄ch̄ d̄c̄o d̄c̄o / p̄p̄a tamen
per carcaros totalit̄ expedire / p̄p̄a in sup̄ tartari ordinare q̄ p̄p̄a h̄ent
de t̄ra tur̄ge copiam dictualium 2 equorum eade p̄p̄a competetis / illa d̄c̄o d̄c̄o p̄t̄ch̄

Lp3.

[illegible]

2. 1708
2. 1709

44

apud hunc
apud hunc

2. passagione
ad mare et bello
ad gadues.

fructu
poldam

Plönitz

placuisse semper sunt affecti facere et tenere in pegnori christus occurrat et
taliter se habuerunt per omnia et fecerunt in transiitum quem fecit beatus lu-
douicus nam per semper se ab eis deditur elongari ut nascendo ducerem
ut in loco pro preliando a parte sibi dederim et officium quia ista sunt hoc
autantagium quod non placuit nisi eis placere. Et hys rebus sic ordinatis
ut in est supra si quis querat de modo que re mis gentibus armatis
in armicia vel in fide respondemus sic quod pro securiori guerra que posset fieri
et breuiori quod mis gentes facerent armari. si galicas quas quilibet posset
portare. pro equos aut totidem de esset ad hoc fuit quod si gentes mis dissem-
rent per aliqua partem de foragis vel alijs et gentes illius patre condinarent
ut inuigilant super moras et in non viderent de plio se hic auaritia quod posset
se trahere ad galicas et recolligere se in eis taliter se traheret longe id est. pl.
et si leuatis a loco quo cedunt et subit in illa terra ad qua se traxissent facerent
si illi contra illos se assemblerent et istam via ordinis breuiores et securis
non. salua tamen una secreta que non est dicenda nisi dms. mis superioribus or-
dinatibus negotij autem. Quia negotia tempore non possunt compleri or-
dinari nec se gentes hic trahunt in partem nos querimus et deditur quod dms. mis pro
in partem ordinare. pl. vel galicas ad nos ad hoc fuit quod si christianam non posset
confortare et iurare inimicos fidei de multis rebus que in christianitate inueniunt.
quod sunt et nunc et maxime quod et pagani non possent iurare cum darent
aliquas res que in paganismo inueniunt de quibus rebus christianam mis possent. fuit
et sunt. tunc et patet et ita inimica fide in magna plenitudine et dapno quia
de suis denique se non possent expedire et possent recurrere de multis aliquibus
hinc abstinere non possunt et cum hoc per dnt effectum maris de quo ipi pnt
tunc de equis armatis. Et possent etiam succursum gentium armatorum que eis
eade de christiana. Et mare que omnes turques de babilonia de quibus
dms. pro maiori parte per mare. Et nota est quod dms. mis ordinant quod
posset ad pecuniam. et equites et balistarios et p. iuvenes pedites tunc
pro necessitate se per quod est pro eis custodia sustinenda contra inimicos se
fide et tamen esset nota quod iste mis non manifestaret sed recte teneat ita quod
etiam non posset puenire ad inimicos se fide sed esset vulgariter rumor in plio
quod ita etiam fundasset imperium pro equites ad custodiam tunc pro terribis
inimicis fide orthodoxis et quia aliqui dicunt quod satis plus expediret ad con-
questu faciendum se se quod ad custodiendum respondemus quod parum mis oportet ad
custodiendum quod ad arduum quia regnum istud est in maribus paga-
nis undique sicut sit tantum et quicquam et quia ex alia parte egypti barbaris.
Et est sciendum quod tantum sunt gentes ita super quod reliquas gentes despicunt
dicentes apte quod toto orbe debet dms. et de hinc obedire debet. pl. hoc patuit
hactenus in eis qui cum possent de motibus ibi erat motus quibus pro dms.
ipsi dms. in optimis ad se tunc locatis plijs et gente sua duxit eis quod

¶ ipis pagano
sunt et cetera

~~al' simon~~

totius orbis abiectione sibi a suis qd dicitur debet obediē et pōnis totū
mundum in tres ptes pōnogenitū totūq suū pō pōmū autqū solior apā
¶ Ad filio totā t rāy europam / ¶ Ad filio totā affrica deliquit / ¶ messior
totius gentis sue qd dicitur et totū t hēsaū in tres ptes diuidens mō eos p
cepit cūlibet ut quisqū t rāy sibi acqūret quā dicitur at / Aug qd eis
qgūpuit regnū magnū de bāldie et califz in pldano bābūm in
campo pōstus ad b. lēncas et actron duo dūcū. ¶ 1. d. de. m. ppte
bus exatē supatus / ¶ Alius fuit sup dāmbio in bōmū rege et dice
asterigie sumit in campo debellatus et ibi occubuit / ¶ tamen hanc
totā t rāy usq dāmbiū possidet ac magnā ptem regni bugarū et
partem impū constāntinopolitāni et regni turc et plū a alia foratate
hō pōtēcia acqūpuit

Centib9 que de anglia moriunt 2 de francia melior portus effit in p
meriam quante per longi pcedit illis q de anagoula port9 corp et
ruere de cattholonia 2 illis qui de castella 2 portugallo 2 puma effit eis
eis almanis port9 beneciar9 lumbardis 2 tustis port9 ianuen 2 pisanis illis
de apulia 2 crocia port9 biandis 2 messis illis de lugana port9 de iadros in
estlanania 2 corp ruere mel9 apus pcedi de his portib9 effit octo de bus
ante mediu augusti 2 ordinare ad itam arce plibus 18ib9 ma est quia illo
pe transtau in quod9 q aliquis alio illa 10 quia gentes 2 equi veniunt in
tuo quo aer mox refrigeret 2 q infirmitas pue tñsunt ita est 10 quia
equi qui veniunt de mar maior 2 debiles sunt magis pponit ad hiegnu q alio
pe quare pue restantur ita est quia tñc pue in quib9 oportet curari
sunt habundantes 2 plures sicut illi qui de novo collegunt bona sua blada vina
2 alia utina ita ptea pegin q affuerit 2 didicerit tñam frigidam veniunt
ne sub mensis septembris possit melius illam priam portare q statio tñc
venit Item nob videt q sicut ptes decet volut. ap sunt platee principales
de quib9 si fiat passagiu potest de plaus ammans ita platee sunt iste port9
alexandre damiate acroy 2 apri 2 tphi 2 p port9 amrie quod excedit
pro negone isto qdare qdare 2 auatagia ex ad port9 ad fine q passiu
magis pfectu elige uno loquim de portu alexandrie hoc est pte no isule
net de landen aliquo no pma facit 10 est quia alexandria fortis est balde 2
nuc in regno egypta uiget tota gentis paganice fortitudo quare de leui no
appropinquaret ibidem est etiam alexandria 2 circa ipam de ficit penitus
aqua dulcis 2 si quis illa diu forstare de etur tñc magis infirmita
tis possit pteu curare ita equi ex mora maris effit debiles et afflicti
ibidem etiam nisi stantur deest hiegnu 2 quod pteantur tñc qui facit
deuastaret ore q de equis non possit aliquis se iuuare et al equis etia
pro stinagio non possit ibidem tñc uenire Item illi de regno apri
et tñc non possunt de facili cum illis de passagio se iunge uel dñe

ἡ ἀρχὴ τοῦ αἵματος

Δ. π. ρ. λ. α. ι. β.

2° *et* *congruit*

47

Proterea in Armenia habundat et nil costant herbagum/ebertas ibidem bladae
et miltitudo luminum et vaccarum porcorum et ceterorum alium quibuscumque ad descendendum et
vivendum aque dulces sunt et flumina magna tam ibidem. Portus est etiam ibi
leas nec in aliqua parte sine portu potest haberi recursus pro saluagrio nisi in ar-
menia quia armenia de se habet copiositatem bestiarum et est propinqua tanquam
de saluagrio et bestiarum et venatoribus munita est pecunia partibus mundi
ibi posset passagium habere recursus pro estatibus et his militariibus et alijs
potest se accrescere de gente regni capri et armenie quia de nullo capite capri ab-
dunt in botum et gentes passagii per totam armeniam possent sine
cuius peregrini vel illi de passagio vellet super aduersarios equitatis vel in
marchia armenie pauciores sunt gentes bellice et fortiores regni armenie
et de crasac et gastonis et plani locati harum ibi multa sunt bona casalia et bonis
quia civitas de galape dicitur pueri dicitur a marchia armenie distant et si quis vellet
autheocorum muniti sunt ibi posset quid mirum adque habet integros atque fortes et
est propinqua armenie duo dicitur et circa casalia circa autheocorum sunt christianis gentibus
crasac et plani alia ibi facilius habent. Et si videtur dicitur passagium quod habet versus tan-
tarios est dicendum. Et videtur nobis quod mitti nuncios tantarios expediret miltitum
ad nunc miltitum et hoc melius per regem armenie quam per alium fieri posset quia est
armenia posset se muniti de bestiarum et equitaturis et ibi de civitate nunc dicitur
pudesse equos moria et porgano et alios huiusmodi essent in bono puncto et passagium
hospitallariis conventibus et gente sua et sic in nouo tempore possent muniti

Quoniam per eam equare ipsam consilium esse per portellam 2^{ne} Epus
autissimam per pontem domi de ferro 2 equitare per hamon p la gaine
per sermieu per margaritu messin 2 per totam terram illam usq ad locu
domi hamon tota cu ista terra est munda nige plana lca et larga et pauce
in ea gentes in armis
illa cu hamon p magna debilis et bone manet et pauce gentes allice

